



**การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
กรณีศึกษา : กองทุนหมู่บ้านละลมโพธิ์**



นายอนันต์ ขมพลกรัง

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ปีการศึกษา 2544

บทคัดย่อ

นาย อนันต์ ขมพลกรัง : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
 กองทุนหมู่บ้านละลมโพธิ์ หมู่ที่ 8 ตำบลพุดซา
 อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
 อาจารย์ที่ปรึกษา : อาจารย์ อารักษ์ ธีรอำพน , 158 หน้า

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองบ้านละลมโพธิ์ หมู่ที่ 8
 ตำบลพุดซา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

วัตถุประสงค์

สำหรับเป็นเงินทุนหมุนเวียน เพื่อสร้างงาน สร้างรายได้และสวัสดิภาพของประชากร
 ในหมู่บ้านละลมโพธิ์

วิธีการศึกษา

วิธีการศึกษาจะศึกษามาจากเอกสารและการศึกษาจากภาคสนามโดยการสังเกต,
 สัมภาษณ์ และการสำรวจ

วิธีดำเนินการ

การดำเนินการใช้การดำเนินการในรูปแบบของการประเมินแบบ CIPP Model เกี่ยวกับ
 บริบท ชุมชน ระบบปัจจัยนำเข้า กระบวนการและผลผลิตของกองทุนหมู่บ้าน

วิธีเก็บรักษาข้อมูล

ใช้วิธีการเก็บข้อมูลโดยการสังเกต สัมภาษณ์ และการสำรวจ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

ใช้แบบการเก็บข้อมูลตามแบบรายงาน (บร.1 – บร.12)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ใช้กลุ่มตัวอย่างจากสมาชิกในหมู่บ้าน ผู้นำชุมชน คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
 สมาชิกกองทุนและเจ้าหน้าที่ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้รูปแบบการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผลการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านละลมโพธิ์ โครงการกองทุนหมู่บ้านมีการดำเนินการที่มีประสิทธิภาพ



สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
ปีการศึกษา 2545

ลายมือชื่อนักศึกษา.....*อนันต์ มณเฑาะว์*.....

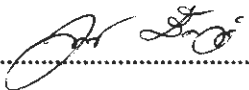
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....*[Signature]*.....

ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา.....

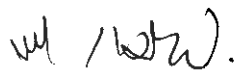
หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษาและกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควร
รับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตร บัณฑิตสาขาการจัดการและ
การประเมินโครงการของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีได้

อาจารย์ที่ปรึกษา



.....
(อาจารย์อารักษ์ วีระอำพน)

กรรมการสอบ


.....
(อาจารย์ ดร. โสภณ วงศ์แก้ว)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการ
และการประเมินโครงการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี


.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงพร ทาเจริญศักดิ์)
คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่..... เดือน..... พ.ศ.....

กิตติกรรมประกาศ

เนื่องด้วยตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการประเมินโครงการ ตามโครงการเพิ่มประสิทธิภาพบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีนครราชสีมา มีระยะศึกษา 10 เดือน แบ่งออกเป็น การศึกษาภาคทฤษฎี 20 % และปฏิบัติงานภาคสนาม 80 % โดยเริ่มตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ. 2544 จนถึงเดือนกันยายน พ.ศ. 2545 แล้วกลับมาเรียบเรียงผลการปฏิบัติงานนำมาเขียนเป็นสารนิพนธ์ ผู้เขียนได้ลงปฏิบัติงานภาคสนามในหมู่บ้าน ละลมโพธิ์ ตำบล พุดซา อำเภอ เมือง จังหวัด นครราชสีมา ในโครงการที่ได้ปฏิบัติงานคือโครงการเพิ่มประสิทธิภาพบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตลอดจนการประกอบอาชีพความเป็นอยู่ของคนในชุมชน วัฒนธรรมและประเพณีในท้องถิ่น และปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น นำมาเรียบเรียงเป็นสารนิพนธ์ซึ่งทั้งนี้ สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความอนุเคราะห์ความเอาใจใส่ช่วยเหลือ ให้คำปรึกษา ให้ความรู้ และคำแนะนำจากหลายท่าน โดยเฉพาะ อาจารย์ อารักษ์ ชिरอำพน อาจารย์ ประคอง ส่งเสริม รองศาสตราจารย์ ดร. ขวัญกมล กลิ่นศรีสุข อาจารย์ที่ปรึกษาประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการสำนักเทคโนโลยีสังคมมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีที่กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ และช่วยเหลืออย่างดียิ่งทั้งในด้านวิชาการ ด้านการดำเนินงานวิจัย ซึ่งเป็นผู้ช่วยให้ข้อมูลทางด้านวิชาการเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณผู้ที่มีส่วนในการอนุเคราะห์ข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ นายไพโรจน์ โพธิ์สูงเนิน ประธานกองทุนบ้านละลมโพธิ์ คณะกรรมการหมู่บ้านทุกคน คณะกรรมการกลุ่มต่างๆ รวมทั้งชาวบ้านละลมโพธิ์ หมู่ที่ 8 ตำบล พุดซา อำเภอ เมือง จังหวัด นครราชสีมา เจ้าหน้าที่อนามัยละลมโพธิ์ เจ้าหน้าที่พัฒนาการอำเภอเมืองนครราชสีมา ซึ่งให้ข้อมูลในการค้นคว้าเป็นอย่างดี ขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา ที่ให้การอบรมเลี้ยงดู และส่งเสริมการศึกษาเป็นอย่างดีตลอดมา จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในชีวิต

ผู้เขียนหวังว่าสารนิพนธ์ฉบับนี้จะมีประโยชน์ในการวางแนวทางแก้ปัญหาเศรษฐกิจและสังคมของหมู่บ้านละลมโพธิ์ และทำการพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป

.....คุณันต์.....นงพลกสิ

(นายอนันต์ ขมพลกกรัง)

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
หน้าอ努มติ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญแผนภาพ	จ
สารบัญตาราง	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	
ภูมิหลัง	1
วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	1
กรอบแนวคิดทฤษฎี	2
วิธีการศึกษาและดำเนินการ	3
ผลที่คาดว่าจะได้รับ	3
บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง	
- นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์	5
- ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี	7 - 9
- แบบติดตามสังเกตการณ์	10
- แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อม	11
- ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	11 - 18
- การพิจารณาเงินกู้	18 - 19
- หลักการประเมินโครงการประเมินชีพโมเดล	19 - 22
- การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพ	22 - 23
- หลักวิชาการที่เกี่ยวข้อง	23 - 29

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ	
- วิธีการประเมินโครงการแบบ CIPP หน่วยระบบ A,B	30
- ประชากรกลุ่มตัวอย่าง	31
- ตัวแปร ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ	31 – 33
- เครื่องมือที่ใช้ประเมินโครงการ	34
- การเก็บรวบรวมข้อมูลและเครื่องมือที่ใช้ประเมินผล	34
- การวิเคราะห์ข้อมูล	35
บทที่ 4 ผลการประเมินโครงการ	
1. บริบทระดับประเทศ	36 - 45
2. บริบทระดับท้องถิ่น	45 - 50
ผลการประเมินโครงการ โดยรวม	
1. ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าหน่วยระบบ A	51 - 53
2. ผลการประเมินกระบวนการหน่วยระบบ B	54 - 56
ผลการประเมินเทคนิควิธีการทำธุรกิจผู้	56
ผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	56
สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์	57
บทที่ 5 สรุปอภิปรายและข้อเสนอแนะ	
- วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	59
- วิธีดำเนินการ	60
- ผลการดำเนินการ	60 – 63
- การเกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้	63
- ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน	63
- ผลโดยตรงและผลกระทบต่าง ๆ	64
- ข้อเสนอแนะ	64

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บรรณานุกรม

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

แผนที่ตำบลและแผนที่หมู่บ้าน

ภาคผนวก ข.

ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับกองทุน

แบบรายงาน (บร.1 – บร.12)



สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่

หน้า

1 ระบบการทำงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2



สารบัญตาราง

ตารางที่

หน้า

- 1 รูปแบบการประเมินแบบ CIPP กับการประเมินกองทุนหมู่บ้าน
- 2 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินบริษัท



บทที่ 1

บทนำ

1. ภูมิหลัง

ความยากจนของประชาชนในชนบทและชุมชนเมือง คือการไม่มีทุนและขาดโอกาสเข้าถึงแหล่งเงินทุน เพื่อนำมาพัฒนาอาชีพสร้างรายได้ ลดรายจ่าย ตลอดจนบรรเทาเหตุฉุกเฉิน และความจำเป็นเร่งด่วน รัฐบาลมีเจตนารมณ์ที่จะแก้ไขปัญหาความยากจน โดยได้กำหนดนโยบายเร่งด่วน ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจ อีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบ และบริหารจัดการกองทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านสังคมและด้านเศรษฐกิจของประชาชนในหมู่บ้าน และชุมชนเมืองสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน อันเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

บ้านละลมโพธิ์ หมู่ 8 ตำบลพุดซา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ได้จัดตั้งกองทุนแล้วเสร็จ และได้รับอนุมัติให้ตั้งกองทุนพร้อมกับการจัดสรร โอนเงินเข้ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแล้ว เพื่อให้ทราบว่าโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนี้ บรรลุวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด จึงสมควรที่จะมีการประเมินโครงการ และผู้ทำสารนิพนธ์ในฐานะที่เป็นนักศึกษาบัณฑิตกึ่งกองทุน หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการ ในโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้ปฏิบัติงานในพื้นที่หมู่บ้านละลม โพธิ์นี้มาระยะหนึ่งแล้ว จึงรับผิดชอบในการประเมินและเรียบเรียงสารนิพนธ์ (Substantive Report) ฉบับนี้

2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

2.1 เพื่อศึกษาการบรรลุเป้าหมายของกระบวนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง บ้านละลมโพธิ์ หมู่ 8 ตำบลพุดซา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา มีกองทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนาอาชีพสร้างงาน สร้างรายได้หรือสวัสดิการของสมาชิก

2.1.2 บ้านละลมโพธิ์ หมู่ 8 ตำบลพุดซา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา มีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน

2.1.3 บ้านละลมโพธิ์ หมู่ 8 ตำบลพุดซา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา มีกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้และคิดริเริ่มเพื่อแก้ปัญหาของตนเอง มีการสร้างศักยภาพของตนเอง และมีการสร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียง

2.1.4 เศรษฐกิจของบ้านละลมโพธิ์ หมู่ 8 ตำบลพุดซา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

ได้รับการกระตุ้นและมีภูมิคุ้มกัน

2.1.5 ประชาชนในบ้านละลม โพรธิ์ หมู่ 8 ตำบลพุดซา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

มีศักยภาพและความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม

2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบที่ส่งเสริม และขัดขวางการบรรลุเป้าหมายตาม

ข้อ 2.1

2.3 เพื่อศึกษากระบวนการสร้างเครือข่ายองค์กรเพื่อการเรียนรู้ และการเกิดความเชื่อมโยง

ระหว่างกันภายในหมู่บ้าน ตำบล

2.4 เพื่อศึกษาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชนใน บ้านละลม โพรธิ์

หมู่ 8 ตำบลพุดซา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา และระดับความเข้มแข็งของชุมชนตามตัวชี้วัด ซึ่งกำหนดโดยกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

3. กรอบความคิดทฤษฎี

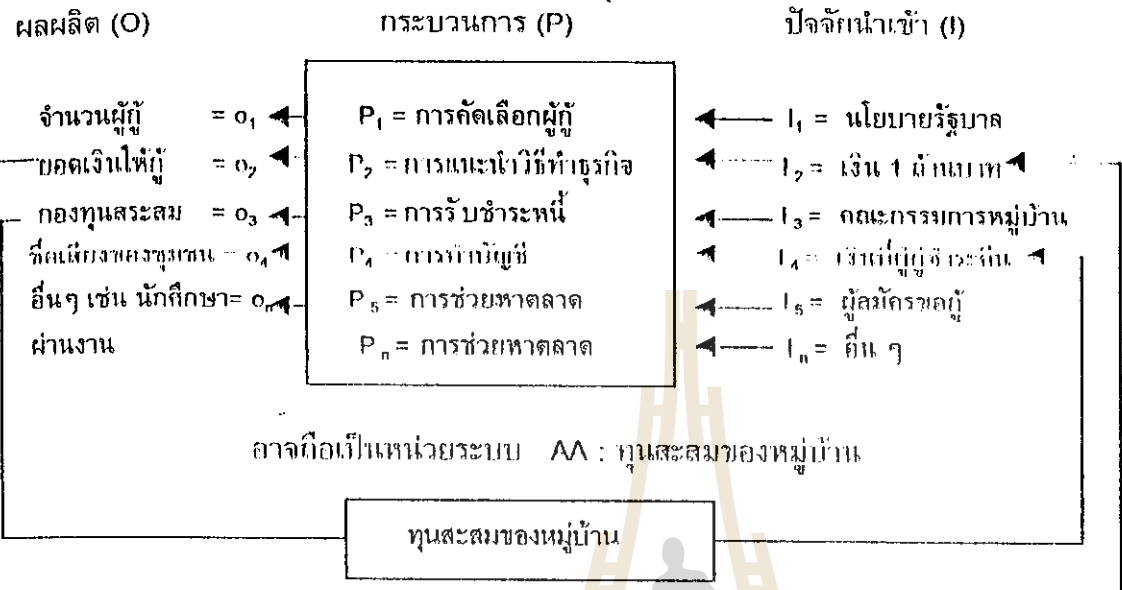
กรอบความคิดทฤษฎีที่ใช้ในการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ได้แก่ แนวคิดตามรูปแบบการประเมินของ สตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) ที่เรียกว่า ชิพพ์โมเดล (CIPP Model) ซึ่งมีอักษรย่อที่มีความหมายดังนี้

C	ย่อมาจาก	Context	คือ	บริบทรายบุคคลและหมู่บ้าน
I	ย่อมาจาก	Input	คือ	ปัจจัยนำเข้า
P	ย่อมาจาก	Process	คือ	กระบวนการ
P	ย่อมาจาก	Product	คือ	ผลผลิต

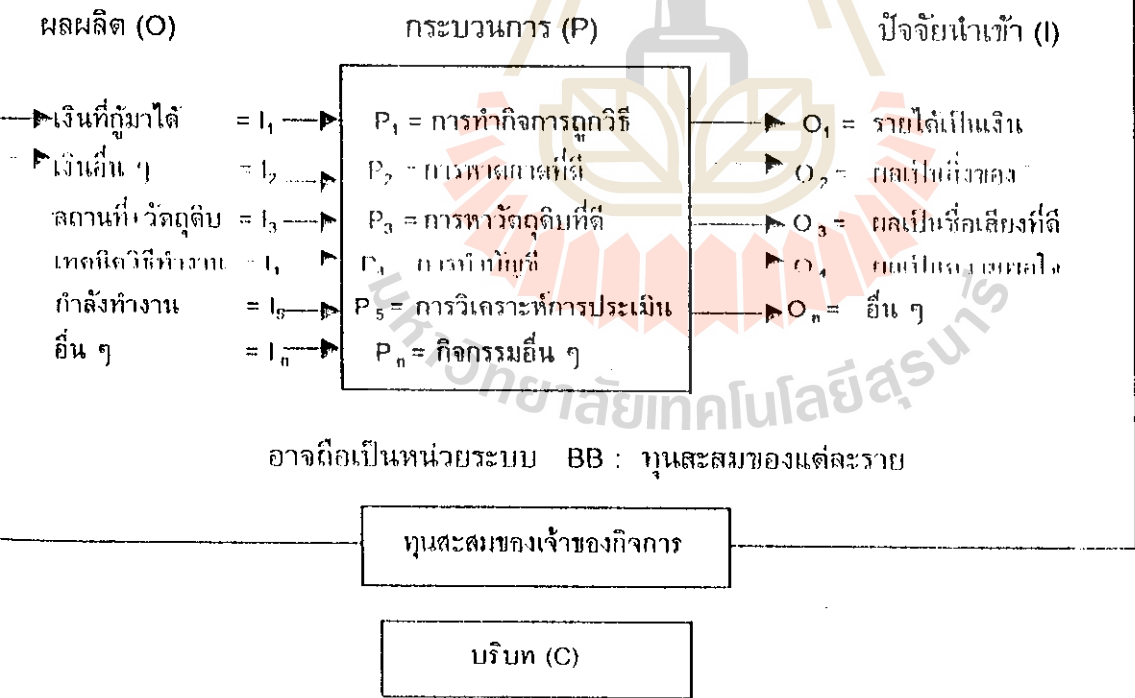
เมื่อนำ ชิพพ์โมเดล มาประยุกต์ใช้กับองค์ประกอบภายในกองทุนหมู่บ้าน สามารถแสดงรายละเอียดได้ตามแผนภูมิต่อไปนี้



หน่วยระบบ A : หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่วนเสริมผู้กู้



หน่วยระบบ B : หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย ($B_1 \dots B_n$)



แผนภูมิ ระบบการทำงานของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

4. วิธีดำเนินการ

การดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านละลมโพธิ์มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาให้เข้าใจเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านละลมโพธิ์

ขั้นที่ 2 ศึกษาสภาพการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านละลมโพธิ์

ขั้นที่ 3 ใช้ชีพชีพอิมเคลวิเคราะห์กองทุนหมู่บ้านละลมโพธิ์และกำหนดตัวบ่งชี้ตลอดจนตัวแปรที่จะทำการเก็บข้อมูล

ขั้นที่ 4 เก็บรวบรวมข้อมูล โดยอาศัยข้อมูลบางส่วนจากแบบ บร. บางส่วนทำการเก็บข้อมูลเพิ่มเติม

ขั้นที่ 5 ประมวลผลวิเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นที่จะต้องเขียนในบทที่ 3 และบทที่ 4

ขั้นที่ 6 ลงมือเขียนบทที่ 1,2,3,4,5 บรรณานุกรม และภาคผนวกจนสมบูรณ์ตามแนวทางที่มีคำอธิบายในชุดสารนิพนธ์ ในโครงร่าง ที่เป็นชุดภาคผนวก หมายเลข 1

5. ผลที่คาดว่าจะได้รับการประเมินโครงการ

ผลการศึกษาครั้งนี้จะได้ประโยชน์ดังนี้

- 1). ได้ทราบและมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงาน และกระบวนการจัดการกองทุนหมู่บ้านละลมโพธิ์
- 2). ได้ทราบและมีความรู้ความเข้าใจปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรค และสนับสนุนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านละลมโพธิ์
- 3). ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของการบริหารการพัฒนาเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านละลมโพธิ์ และแนวทางวัดความสำเร็จในโครงการพัฒนาต่าง ๆ ระดับหมู่บ้านและชุมชน
- 4). ผู้ทำสารนิพนธ์ได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาที่มีระเบียบวิธีที่เป็นวิทยาศาสตร์ อันจะนำไปสู่การวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ อย่างเป็นระบบได้

6. คำนิยามศัพท์เฉพาะ

กองทุนหมู่บ้าน หมายถึง กองทุนหมู่บ้านละลมโพธิ์ หมู่ที่ 8 ตำบลพุดซา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมาซึ่งประกอบด้วย เงินจากการจัดสรร 1 ล้านบาท และเงินประเภทอื่นตามระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 หมวด 6 ข้อ 23 (2)-(8)

สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน หมายถึงผู้อยู่อาศัยบ้านละลมโพธิ์ หมู่ที่ 8 ตำบลพุดซา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ที่สมัครและได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านละลมโพธิ์

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน หมายถึงผู้อยู่อาศัยในหมู่บ้านละตมโพธิ์ หมู่ที่ 8 ตำบลพุดซา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ที่ได้รับการคัดเลือกจากที่ประชุมหัวหน้าครัวเรือนในหมู่บ้านและมีคุณสมบัติครบถ้วนตามระเบียบฯ ข้อ 17 จำนวน 15 คน

ประธานกองทุนหมู่บ้าน หมายถึง กรรมการกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับเลือกระหว่างกรรมการโดยมี นายไพโรจน์ โพธิ์สูงเนิน ทำหน้าที่เป็นประธานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน หมายถึง ระเบียบ ข้อบังคับ หลักเกณฑ์หรือวิธีการเกี่ยวกับการบริหารกองทุน ออกโดยคณะกรรมการกองทุนบ้านละตมโพธิ์ หมู่ที่ 8 ตำบลพุดซา อำเภอเมืองจังหวัดนครราชสีมา ที่สมาชิกกองทุนหมู่บ้านให้ความเห็นชอบ



บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง

ผู้ทำสารนิพนธ์ได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษาหมู่บ้านละลมโพธิ์ หมู่ที่ 8 ตำบลพุดซา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ทั้งที่เป็นนโยบาย หลักการ ระเบียบต่าง ๆ รวมทั้งแนวคิด ทฤษฎีการประเมินและหลักวิชาที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง สรุปได้ 9 ด้านดังนี้

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544
3. การติดตามสังเกตการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านละลมโพธิ์
4. การขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านละลมโพธิ์
5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านละลมโพธิ์
6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
7. หลักการประเมินโครงการ รูปแบบการประเมินแบบชีพท์โมเดล
8. โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
9. หลักวิชาที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ
 - 9.1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา
 - 9.2 ความเข้มแข็งของชุมชน
 - 9.3 เครื่องมือองค์การการเรียนรู้
 - 9.4 ประชาคม
 - 9.5 การพัฒนาที่ยั่งยืน
 - 9.6 ธุรกิจชุมชน
 - 9.7 ระบบบัญชีกองทุนหมู่บ้าน

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1.1 นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

นโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล ซึ่งได้แถลงต่อสภาในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ 1 ล้านบาท เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการลงทุนสร้างอาชีพ และเสริมรายได้ให้แก่ประชาชนในชุมชนและวิสาหกิจขนาดเล็ก โดยมีปรัชญาในการสร้างจิตสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น โดยชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคต และจัดการหมู่บ้านและชุมชนให้เป็นคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเอง มีการเชื่อมโยง

กระบวนการเรียนรู้ระหว่างชุมชน ราชการ เอกชน และประชาสังคม อีกทั้งเป็นการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่น เพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐาน ซึ่งจะนำไปสู่ความมีศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจ และสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองผู้พึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน และเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

1.2 หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

นโยบายดังกล่าวจะประสบความสำเร็จได้ควรประกอบด้วยหลักสำคัญ 4 ประการคือ

- 1) ความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 2) การบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนหมู่บ้าน
- 3) การปฏิรูประบบการบริหารราชการแผ่นดิน ตามแนวทางให้หมู่บ้านเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา
- 4) การติดตามและประเมินผล โดยมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพของกองทุน

1.3 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีดังนี้

- 1) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างหรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย และสร้างสัมพันธภาพที่ดีแก่ประชาชน
- 2) ส่งเสริมท้องถิ่นชุมชนให้มีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน
- 3) เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้และคิดริเริ่มเพื่อแก้ปัญหาของตนเอง มีการสร้างศักยภาพของตนเอง และมีการสร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียง
- 4) เพื่อเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศรวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันแก่ชุมชนท้องถิ่นและสังคมโดยรวม
- 5) ประชาชนในท้องถิ่นมีศักยภาพ และความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม

1.4 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีระเบียบที่เกี่ยวข้องดังนี้

- 1) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544
- 2) ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ในการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้ผู้ทำสารนิพนธ์จะใช้แนวทาง นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติดังกล่าว เป็นหลักในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองด้วย

2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 ประกอบไปด้วย 2 หมวด ดังนี้

หมวดที่ 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ข้อ 6 ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า "คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ" โดยมีชื่อย่อว่า กทบ. ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรี หรือรองนายกรัฐมนตรี ที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นรองประธานคนที่หนึ่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเป็นรองประธานคนที่สอง รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นรองประธานคนที่สาม ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนา เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงพาณิชย์ ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม ปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม เลขาธิการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ผู้อำนวยการธนาคารออมสิน ผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้ง จำนวนไม่เกิน 10 คน เป็นกรรมการ เลขาธิการนายกรัฐมนตรี เป็นกรรมการและเลขานุการ

คณะกรรมการอาจแต่งตั้งกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ จำนวนไม่เกินสามคน

ให้มีที่ปรึกษาคณะกรรมการ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งโดยคำแนะนำของคณะกรรมการจำนวนอย่างน้อยสามคน แต่ไม่เกินเจ็ดคน

ข้อ 7 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปี และอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้

ในกรณีที่คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระ หรือในกรณีที่คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มขึ้น ในระหว่างที่กรรมการซึ่งแต่งตั้งไว้แล้วยังมีวาระอยู่ในตำแหน่ง ให้ผู้ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งแทน หรือเป็นกรรมการเพิ่มขึ้นอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการซึ่งได้แต่งตั้งไว้แล้ว

เมื่อครบกำหนดวาระตามวรรคหนึ่ง หากยังไม่มีกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิขึ้นใหม่ ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระนั้น ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่ากรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับแต่งตั้งใหม่เข้ารับหน้าที่

ข้อ 8 นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระตามข้อ 7 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- (1) ตาย
- (2) ลาออก
- (3) เป็นบุคคลล้มละลาย
- (4) คณะรัฐมนตรีมีมติให้พ้นจากตำแหน่ง

(5) เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

(6) ได้รับความคุ้มครองโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก

ข้อ 9 การประชุมของคณะกรรมการ ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม

ในการประชุมคราวใด ถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธานกรรมการผู้มีอาวุโสตามลำดับเป็นประธานในที่ประชุม ถ้าไม่มีรองประธานกรรมการมาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ให้กรรมการที่มาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

ข้อ 10 คณะกรรมการมีอำนาจและหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (1) กำหนดนโยบาย การจัดตั้ง และแนวทางการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และกองทุน
- (2) กำหนดแผนการจัดหาเงินทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และแผนการจัดสรรให้แก่กองทุน
- (3) จัดทำร่างกฎหมายเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เสนอต่อคณะรัฐมนตรี
- (4) กำหนดแผนงาน และออกระเบียบ ข้อบังคับและประกาศในการจัดตั้ง และแนวทางการบริหารงานกองทุน
- (5) ออกระเบียบเกี่ยวกับการรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน จัดหา และจัดสรรผลประโยชน์ของกองทุน
- (6) ออกระเบียบเกี่ยวกับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และการบริหารกองทุน
- (7) แต่งตั้งคณะกรรมการ คณะทำงาน เพื่อดำเนินการตามระเบียบนี้
- (8) ออกระเบียบ คำสั่ง และประกาศอื่น ๆ เพื่อปฏิบัติการตามระเบียบนี้
- (9) เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานของสำนักงาน อาจมีคำสั่งให้ข้าราชการหรือลูกจ้างของส่วนราชการ หรือคณะกรรมการอาจขอให้คณะรัฐมนตรีมีมติให้พนักงาน หรือลูกจ้างของรัฐ วิชากิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ไปช่วยปฏิบัติงานเป็นเจ้าหน้าที่ของสำนักงานได้ โดยถือว่าเป็นการปฏิบัติราชการหรือปฏิบัติงานตามปกติ โดยจะให้ไปช่วยปฏิบัติงานเต็มเวลา บางเวลา หรือนอกเวลาก็ได้ อีกทั้งอาจกำหนดค่าตอบแทนให้แก่ผู้ไปช่วยปฏิบัติงานด้วยก็ได้
- (10) รายงานผลการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรค รวมทั้งฐานะการเงินของกองทุนให้คณะรัฐมนตรีทราบอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง
- (11) ปฏิบัติหน้าที่อื่น หรือตามที่กฎหมายอื่นบัญญัติให้เป็นอำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการ หรือตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย

ข้อ 11 การประชุมของคณะกรรมการให้นำข้อ 9 มาใช้กับการประชุมและวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมอนุกรรมการ โดยอนุโลม

ข้อ 12 ให้คณะกรรมการ ที่ปรึกษา และคณะกรรมการ ที่ได้รับการแต่งตั้งตามระเบียบนี้ ได้เข้าประชุมค่าตอบแทนตามอัตราที่กำหนด ในพระราชกฤษฎีกาเข้าประชุมและค่าตอบแทนที่ปรึกษา ซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้ง พ.ศ.2523 และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยเบิกจ่ายจากสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี หมวดที่ 2 สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ข้อ 13 ให้มีสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

ข้อ 14 สำนักงานมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (1) ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ
- (2) ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการ ที่ปรึกษาคณะกรรมการ และคณะกรรมการ
- (3) ศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการและของกองทุน
- (4) ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบถึงการจัดตั้ง นโยบาย และแนวทางการบริหารกองทุน
- (5) ดำเนินการและประสานงานกับส่วนราชการและองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดตั้งกองทุน และแนวทางการบริหารกองทุน
- (6) จัดให้มี หรือสนับสนุนให้มีการประชุมชี้แจงและฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานกองทุน
- (7) พิจารณาเสนอความเห็นจากคณะกรรมการในการพิจารณาแผนการบริหารและจัดการกองทุน
- (8) ให้การสนับสนุน ปรึกษาหารือ และข้อเสนอแนะแก่คณะกรรมการเกี่ยวกับนโยบายระเบียบหลักเกณฑ์ การดำเนินงานกองทุน
- (9) ดำเนินการหรือมอบหมายให้หน่วยงานอื่น ๆ ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกองทุน และรายงานผลต่อคณะกรรมการดำเนินการในส่วนการบริหารกองทุน
- (10) รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของสำนักงานเสนอต่อคณะกรรมการ
- (11) ดำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

(ฉบับที่ 2) พ.ศ.2544

ข้อ 3 ให้ยกเลิกความในวรรคสองของข้อ 6 แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และให้ใช้ความดังต่อไปนี้

" คณะกรรมการอาจแต่งตั้งกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการจำนวนไม่เกินสี่คน"

3. การติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

คณะกรรมการระดับอำเภอจะเข้าไปสังเกตการณ์การคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยใช้แบบการสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (กทบ.1) โดยมีประเด็นสำคัญ 2 เรื่อง

3.1. กระบวนการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุน

- จำนวนครัวเรือนที่เข้าร่วมประชุม จะต้องมีครัวเรือนจำนวน ไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด
- การคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านจะต้องให้เป็นไปตามมติที่ประชุม
- วันที่เลือกคณะกรรมการกองทุน หลังประกาศคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

3.2. คุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุน

เป็นไปตามข้อ 9 ของระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544 ดังนี้

- (1) เป็นผู้ที่มิชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในหมู่บ้านติดต่อกันเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าสองปี ก่อนวันที่ได้รับคัดเลือกเป็นกรรมการกองทุน
- (2) เป็นผู้บรรลุนิติภาวะ โดยมีอายุยี่สิบปีบริบูรณ์
- (3) ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบ เสียสละ มีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน ไม่คิดการพนัน ไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติด และไม่มีประวัติเสียหายทางการเงิน ตลอดจนยืนยันในการปกครองระบอบประชาธิปไตย
- (4) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- (5) ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท
- (6) ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิดแต่รอการกำหนดโทษ หรือรอการลงโทษในความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ยกเว้นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ และความผิดฐานบุกรุก
- (7) ไม่เคยถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือสร้างความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ทางราชการ องค์กร หรือหน่วยงานที่สังกัด
- (8) ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่เสียสิทธิตามมาตรา 68 วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540
- (9) ไม่เป็นผู้ที่เคยพ้นจากตำแหน่งคณะกรรมการกองทุนตามข้อ 20 (3) และ (4)

4. การขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองนั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้ประเมินความพร้อมในด้านต่างๆ ของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตามสภาพความเป็นจริง สำหรับหมู่บ้านและชุมชนเมืองจะต้องมีความพร้อมในด้านต่าง ๆ ดังนี้

4.1 การขอขึ้นทะเบียนกองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

1. จัดทำแบบขอขึ้นทะเบียนตามแบบ กทบ.2 ซึ่งขอรับแบบ กทบ.2 จากคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอ
2. ยื่นแบบคำขอขึ้นทะเบียนกับธนาคารออมสิน หรือธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรเกษตร ที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด พร้อมเอกสารที่เกี่ยวข้อง คือ ระเบียบ ข้อบังคับของกองทุน
3. เปิดบัญชีกับธนาคาร

4.2 การประเมินความพร้อมของกองทุน

เมื่อกองทุนหมู่บ้านหรือกองทุนชุมชนเมือง ได้ยื่นขอขึ้นทะเบียนต่อธนาคารแล้ว คณะ

กรรมการสนับสนุนระดับอำเภอร่วมกับกองทุนหมู่บ้านจะประเมินความพร้อมในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

1. การคัดเลือกคณะกรรมการกองทุน
2. คุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุน
3. ความรู้ ประสบการณ์ และความมั่นใจการบริหารกองทุนของคณะกรรมการกองทุน
4. ระเบียบ ข้อบังคับในการดำเนินการกองทุน
5. การมีส่วนร่วมของชาวบ้าน หรือสมาชิกในการจัดการกองทุน
6. การปฏิบัติของสมาชิกตามระเบียบ และข้อบังคับของกองทุน
7. การเปิดบัญชีเงินฝากของกองทุน

5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านละลมโพธิ์

ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านละลมโพธิ์มีดังต่อไปนี้

ข้อ 1 ระเบียบนี้ เรียกว่า "ระเบียบกองทุนหมู่บ้านละลมโพธิ์"

ข้อ 2 ที่ตั้งของกองทุน เลขที่ 35 หมู่ที่ 8 ต.พุดซา อ.เมือง จ.นครราชสีมา

ข้อ 3 ระเบียบนี้ใช้บังคับตั้งแต่วันประกาศเป็นต้นไป

ข้อ 4 วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งกองทุน

(1) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้กับสมาชิก

(2) เพื่อส่งเสริมการออมทรัพย์ด้วยวิธีการถือหุ้น การฝากเงินสัจจะและเงินรับฝาก

(3) เพื่อให้บริการเงินกู้แก่สมาชิก

(4) เพื่อพัฒนาจิตใจสมาชิกให้เป็นคนดี มีคุณธรรม 4 ประการ คือ

1. เป็นคนมีความซื่อสัตย์
2. เป็นคนไม่เห็นแก่ตัว
3. เป็นคนไม่มัวเมาในสิ่งอบายมุข
4. เป็นคนรู้จักสามัคคี

(5) เพื่อพัฒนาสมาชิกให้เป็นคนดี มีคุณธรรม 4 ประการคือ

1. เป็นคนเก่งเรียน ใฝ่หาความรู้ใหม่ ๆ
2. เป็นคนเก่งคิด คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหา
3. เป็นคนเก่งงาน ขยันการทำงาน และมีความรับผิดชอบหน้าที่การทำงาน
4. เป็นคนเก่งคน มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อทุก ๆ คน

ข้อ 5 แหล่งที่มาของเงินทุน ประกอบด้วยเงินและทรัพย์สินดังนี้

- (1) เงินที่ได้รับจัดสรรจากคณะกรรมการ
- (2) เงินกู้ยืม
- (3) ดอกผลหรือผลประโยชน์ใด ๆ ที่เกิดขึ้นจากเงินกองทุน
- (4) ค่าธรรมเนียมแรกเข้า
- (5) เงินฝากตั้งจะและเงินรับฝาก
- (6) เงินค่าหุ้น
- (7) เงินสมทบจากกลุ่มหรือองค์กรสมาชิก
- (8) เงินหรือทรัพย์สินอื่น ๆ ที่กองทุน ได้รับ โดยไม่มีเงื่อนไขผูกพันหรือภาระติดพันอื่นใด

ข้อ 6 คุณสมบัติของสมาชิก

- (1) เป็นผู้พำนักหรือพักอาศัยอยู่ในหมู่บ้านหนองปรือเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 6 เดือน ก่อนการจัดตั้งกองทุน
- (2) เป็นผู้มิมีนิสัยอันดีงาม มีความรู้ ความเข้าใจและสนใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมของกองทุน
- (3) เป็นผู้พร้อมที่จะปฏิบัติตามระเบียบของกองทุน
- (4) เป็นผู้ที่คณะกรรมการกองทุน ได้มีมติเห็นชอบให้เข้าเป็นสมาชิก
- (5) อุดหนุนเสียสละ และเห็นประโยชน์ของกองทุนเป็นสำคัญ
- (6) มีเงินฝากตั้งจะ และถือหุ้นอย่างน้อยหนึ่งหุ้น แต่ต้องไม่เกินหนึ่งในห้าของจำนวนผู้ถือหุ้นทั้งหมดที่มีอยู่ในกองทุน

ข้อ 7 การสมัครเข้าเป็นสมาชิก

- (1) ยื่นคำขอสมัครเป็นสมาชิกกองทุนได้ที่คณะกรรมการกองทุน
- (2) ผู้ที่มีคุณสมบัติตามข้อ 6 สามารถยื่นความจำนง หรือสมัครเข้าเป็นสมาชิกของกองทุนได้เดือนละหนึ่งครั้ง โดยสามารถสมัครเป็นสมาชิกได้ทั้งในลักษณะปัจเจกบุคคลและกลุ่ม หรือองค์กรชุมชนแล้วแต่ความสมัครใจของผู้สมัครสมาชิก
- (3) คณะกรรมการกองทุนเป็นผู้พิจารณาว่าจะรับบุคคลหนึ่งบุคคลใดเป็นสมาชิกโดยชอบธรรม

ข้อ 8 เมื่อคณะกรรมการกองทุนพิจารณาคุณสมบัติตามข้อ 6 และเห็นสมควรรับบุคคลใดเข้าเป็นสมาชิก จะแจ้งบุคคลนั้นให้ชำระค่าธรรมเนียมแรกเข้า ค่าหุ้น และเงินฝากตั้งจะทันทีที่ได้รับแจ้งให้เข้าเป็นสมาชิก

ข้อ 9 สมาชิกขาดหรือพ้นสภาพจากการเป็นสมาชิกตามเหตุต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- (1) ตาย
- (2) ลาออกและได้รับอนุมัติให้ลาออกจากคณะกรรมการกองทุน
- (3) วิกลจริต จิตฟั่นเฟือน หรือถูกศาลตั้งให้เป็นผู้เป็นคนไร้ความสามารถ
- (4) ที่ประชุมใหญ่สมาชิกลงมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงสองในสามของผู้เข้าร่วมประชุม
- (5) งดจ่ายหุ้นระยะแรกของกองทุนหรือแสดงตนเป็นปรปักษ์หรือไม่ให้ความช่วยเหลือหรือร่วมมือกับกองทุนไม่ว่าประการใด ๆ
- (6) งดใจปิดบังความจริงอันควรแจ้งให้ทราบในใบสมัครสมาชิก
- (7) นำทรัพย์สินของกองทุนไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้
- (8) มีลักษณะและหรือคุณสมบัติไม่ตรงกับข้อ 6

ข้อ 10 สมาชิกผู้ไม่มีหนี้สินหรือภาระผูกพันใด ๆ กับกองทุนทั้งในฐานะผู้กู้ หรือผู้ค้ำประกันอาจขอลาออกจากความเป็นสมาชิกของกองทุนได้โดยแสดงความจำนงเป็นหนังสือต่อคณะกรรมการกองทุนเพื่อพิจารณาอนุญาต

ข้อ 11 ผู้ที่ขาดการเป็นสมาชิกอาจยื่นคำขอสมัครเป็นสมาชิกใหม่ได้ แต่ทั้งนี้จะต้องเป็นผู้ที่ขาดจากการเป็นสมาชิกติดต่อกันไม่น้อยกว่าหนึ่งปี

ข้อ 12 การคิดค่าธรรมเนียมแรกเข้า คณะกรรมการกองทุนคิดค่าธรรมเนียมแรกเข้ากับสมาชิกทั้งที่เป็นปัจเจกบุคคล กลุ่มและหรือองค์กรชุมชนเป็นราย ๆ ละ 20 บาท โดยสมาชิกจะต้องชำระเมื่อได้รับการพิจารณาตามข้อ 7

ข้อ 13 หุ้นๆ หนึ่งมีมูลค่าหุ้นละ 10 บาทสมาชิกแรกเข้าตามข้อ 7 จะต้องถือหุ้นอย่างน้อยหนึ่งหุ้น แต่ต้องไม่เกิน 100 หุ้นของจำนวนหุ้นทั้งหมดในกองทุน โดยสามารถชำระค่าหุ้นและเพิ่มหุ้นได้ปีละหนึ่งครั้งในวันประชุมใหญ่สามัญประจำปีของกองทุน

ข้อ 14 วิธีชำระค่าหุ้น สมาชิกสามารถชำระค่าหุ้น โดยชำระเป็นเงินสดเท่านั้น

ข้อ 15 เงินฝากตั้งจะ สมาชิกทุกคนต้องส่งเงินฝากตั้งจะทุกเดือน ๆ ละเท่า ๆ กัน ในวงเงินไม่ต่ำกว่า 10 บาท และสูงสุดไม่เกิน 500 บาทต่อเดือน ทุกวันที่ 1 ของเดือน และสามารถเพิ่มจำนวนเงินฝากตั้งจะได้ปีละครั้งในการประชุมใหญ่สามัญประจำปี พร้อมกันนี้สมาชิกสามารถถอนและปิดบัญชีได้ก็ต่อเมื่อพ้นสภาพการเป็นสมาชิก

ข้อ 16 เงินรับฝาก สมาชิกสามารถนำเงินมาฝากไว้กับกองทุนได้ในวงเงินสูงสุดไม่เกินรายละห้าพันบาท โดยสามารถฝากได้ไม่จำกัดจำนวนในหนึ่งเดือน และจะถอนได้ไม่เกินหนึ่งครั้งต่อเดือน โดยจะได้รับดอกเบี้ยในอัตราร้อยละสามต่อปี

ข้อ 17 สมาชิกจะพิจารณาเลือกบุคคลที่เหมาะสม มีความรู้ และความชำนาญ เพื่อเป็นคณะกรรมการกองทุน ภายใต้ระบอบประชาธิปไตยจำนวนสิบห้าคน

ข้อ 18 คณะกรรมการกองทุน ประกอบด้วย ประธานกรรมการกองทุน รองประธานกรรมการกองทุน เลขานุการ เภรัญญิก ผู้ตรวจสอบภายใน และประชาสัมพันธ์ กองทุนประกอบด้วยที่ปรึกษาของกองทุน จำนวน 3 คน

ข้อ 19 กรรมการกองทุนมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสองปี เมื่อครบกำหนดระยะเวลาหนึ่งปี นับแต่วันที่กรรมการกองทุนเข้ารับตำแหน่งให้กรรมการกองทุนจับฉลากออกกึ่งหนึ่งของคณะกรรมการกองทุนกำหนด

ในกรณีที่กรรมการกองทุนพ้นจากตำแหน่งตามวาระ คณะกรรมการกองทุนประกอบด้วยกรรมการกองทุนทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ และคณะกรรมการกองทุนจะจัดให้มีการคัดเลือกบุคคลเข้าดำรงตำแหน่งแทนกรรมการกองทุนซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระภายในระยะเวลาสามสิบวัน

กรรมการกองทุนซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระอาจได้รับคัดเลือกอีกได้ แต่จะดำรงตำแหน่งเกินสองวาระติดต่อกันมิได้

ข้อ 20 คุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุนให้เป็นไปตามระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544

ข้อ 21 คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจหน้าที่ดังนี้

- (1) บริหารจัดการกองทุน ตรวจสอบกำกับ ดูแล จัดสรรผลประโยชน์ของเงินกองทุน
- (2) ออกระเบียบข้อบังคับหรือหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการบริหารกองทุน
- (3) รับสมัครและจัดทำทะเบียนสมาชิก
- (4) ปฏิบัติหน้าที่อื่น ตามที่คณะกรรมการกองทุนกำหนดหรือมอบหมาย

ข้อ 22 ประธานกรรมการกองทุนมีอำนาจหน้าที่ดังนี้

- (1) เป็นประธานในการประชุมคณะกรรมการกองทุน
- (2) เรียกประชุมคณะกรรมการกองทุน
- (3) แต่งตั้งคณะกรรมการกองทุนเพื่อพิจารณา หรือปฏิบัติงานอย่างหนึ่งตามมติตามที่คณะกรรมการกองทุนมอบหมาย
- (4) ปฏิบัติงานหน้าที่อื่น ๆ ตามข้อบังคับและมติของคณะกรรมการกองทุน

ข้อ 23 ให้รองประธานกรรมการกองทุนทำหน้าที่แทนประธานกรรมการกองทุน เมื่อประธานกรรมการกองทุนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ หรือเมื่อประธานกรรมการกองทุนมอบหมายให้ทำการแทน

ข้อ 24 ถ้าประธานกรรมการกองทุน และรองประธานกรรมการกองทุนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ในการประชุมคราวหนึ่งคราวใดได้ ให้ที่ประชุมเลือกคณะกรรมการกองทุนคนใดคนหนึ่งเป็นประธานสำหรับการประชุมคราวนั้น

ข้อ 25 เสร็จบัญชีกองทุนมีหน้าที่รวบรวมจัดเก็บ ดูแลรักษาเงินทุนและรายได้ของกองทุนรวมทั้งการจัดทำบัญชี พร้อมทั้งควบคุมการใช้จ่ายเงินของกองทุนให้เป็นไปอย่างรอบคอบและเกิดประโยชน์สูงสุด

ข้อ 26 เลขานุการกองทุนมีหน้าที่ติดต่อประสานงานทั่วไป นัดประชุมกรรมการกองทุน จัดและทำบันทึกรายงานการประชุม ตลอดจนจรรยาบรรณการดำเนินงานของกองทุน

ข้อ 27 ผู้ตรวจสอบภายในมีหน้าที่ตรวจสอบบัญชี กำกับ ดูแล เงินกองทุนให้เป็นไปตามมติที่คณะกรรมการกองทุนกำหนด รวมทั้งประเมินผลการดำเนินงานของกองทุน

ข้อ 28 ประชาสัมพันธ์มีหน้าที่ผลิตเอกสาร สิ่งพิมพ์ ให้ข่าวสารแก่สมาชิกและหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ข้อ 29 กรรมการกองทุนอื่น ๆ ให้มีหน้าที่ตามที่คณะกรรมการกองทุนกำหนดมอบหมาย

ข้อ 30 คณะกรรมการกองทุนต้องมีการประชุมอย่างน้อยเดือนละ ครั้ง ทุกวันที่ 1 ของทุกเดือน แต่ถ้ามีความจำเป็นประธานอาจเรียกประชุมได้มากกว่า 1 ครั้ง และต้องมีกรรมการกองทุนเข้าประชุมอย่างน้อยกึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดจึงครบองค์ประชุม

ข้อ 31 การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุม ให้ถือเสียงข้างมากและกรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงในการลงคะแนนหนึ่งเสียง ในกรณีคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งเสียงหรือเป็นผู้ชี้ขาด

ข้อ 32 ประเภทการกู้ยืม สมาชิกสามารถยื่นขอผู้ต่อคณะกรรมการกองทุนเพื่อนำไปใช้จ่ายกิจกรรมดังต่อไปนี้

- (1) การพัฒนาอาชีพ
- (2) การสร้างงาน

(3) การสร้าง และ/หรือ เพิ่มรายจ่าย

(4) ลดรายจ่าย

(5) บรรเทาเหตุฉุกเฉิน และจำเป็นเร่งด่วน ไม่เกิน 3,000 บาท ต่อภายใน 3 เดือน

ข้อ 33 การอนุมัติเงินกู้ สมาชิกที่ประสงค์จะขอกู้เงินจะต้องจัดทำสัญญากู้เงิน เพื่อขอกู้เงินจากคณะกรรมการกองทุน โดยระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจน

ข้อ 34 ลักษณะโครงการ สมาชิกสามารถยื่นขอกู้เงินตามข้อ 32(1) (2) (3) และ (4) ต้องมีลักษณะหรือคุณสมบัติ คือ เป็นโครงการที่ต้องสามารถดำเนินการได้จริง มีความเป็นไปได้ทางการตลาด และสามารถเห็นได้ชัดเจนว่ามีความคุ้มค่าต่อการลงทุน

ข้อ 35 วงเงินกู้ เงินกู้ตามข้อ 32 (1) (2) (3) และ (4) ให้แก่สมาชิกรายหนึ่งในวงเงินไม่เกินสองหมื่นบาท

ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติเห็นควรอนุมัติเงินกู้รายใดเกินกว่าสองหมื่นบาท คณะกรรมการกองทุนจะเรียกประชุมสมาชิก เพื่อให้สมาชิกวินิจฉัยชี้ขาด แต่ทั้งนี้การอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งต้องไม่เกินห้าหมื่นบาท

โครงการที่สมาชิกยื่นขอกู้ตามข้อ 32 (5) ต้องเป็นการกู้เฉพาะกรณีเพื่อการจำเป็น หรือมีประโยชน์ตามที่คณะกรรมการเห็นสมควร แต่จะให้กู้เพื่อการสุรุ่ยสุร่ายหรือการเก็งกำไรไม่ได้ ในวงเงินรายละไม่เกินสามพันบาท

ข้อ 36 การดำเนินงานตามโครงการที่ขอกู้และการจัดทำรายงานสมาชิกจะต้องดำเนินโครงการที่ขอกู้ให้สำเร็จไปตามวัตถุประสงค์ และจัดทำรายงานความก้าวหน้าตามแบบรายงานที่คณะกรรมการกองทุนกำหนด

ข้อ 37 การทำสัญญาเงินกู้ทุกประเภทต้องมีการทำสัญญาไว้กับคณะกรรมการกองทุนตามแบบและเงื่อนไขที่กำหนด

ข้อ 38 หลักประกันเงินกู้ มีข้อกำหนดดังนี้

- (1) เงินกู้ตามข้อ 32 (1) (2) (3) (4) ต้องให้สมาชิกของกองทุนจำนวนสองคนเป็นผู้ค้ำประกัน สำหรับเงินกู้ตามข้อ 32 (5) ให้ทำสัญญาเพียงอย่างเดียว

ข้อ 39 การชำระคืนเงินกู้ เงินชำระหนี้สำหรับเงินกู้กำหนดไว้ดังต่อไปนี้

- (1) เงินกู้ตามข้อ 32 (1) (2) (3) และ (4) ให้ผู้กู้ส่งคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยภายในหนึ่งปี
- (2) เงินกู้ตามข้อ 32 (5) ให้ผู้กู้ส่งคืนเงินเต็มจำนวนพร้อมดอกเบี้ยภายในระยะเวลาไม่เกินสามเดือน

ข้อ 40 อัตราดอกเบี้ย

- (1) อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ ร้อยละหกต่อปี
- (2) อัตราดอกเบี้ยเงินฝาก ร้อยละสามต่อปี

ข้อ 41 ค่าปรับ ในกรณีผู้กู้ผิดสัญญาเงินกู้ให้ผู้กู้เสียเบี้ยปรับในอัตราร้อยละ 3 บาทต่อเดือน เว้นแต่ผู้กู้ได้รับอนุญาตให้ผ่อนผันการชำระหนี้จากคณะกรรมการกองทุน

ข้อ 42 การจัดสรรกำไรสุทธิประจำปีทางบัญชีของกองทุน และได้บัญชีตามมาตรฐานการบัญชีที่รองรับโดยทั่วไปแล้ว ปรากฏว่ากองทุนมีกำไรสุทธิ คณะกรรมการกองทุนจะนำกำไรสุทธิมาจัดสรรได้ดังนี้

- (1) เป็นเงินปันผลค่าหุ้น ในอัตราร้อยละสิบ
- (2) เป็นเงินประกันความเสี่ยง ในอัตราร้อยละสิบห้า
- (3) เป็นเงินเฉลี่ยคืนให้แก่ผู้กู้ ในอัตราร้อยละสิบ
- (4) เป็นเงินตอบแทนแก่คณะกรรมการกองทุน ในอัตราร้อยละสิบห้า
- (5) เป็นทุนการศึกษาและพัฒนาอาชีพของประชากรในหมู่บ้าน ในอัตราร้อยละสิบ
- (6) เป็นทุนเพื่อสมทบกองทุน ในอัตราร้อยละสิบห้า
- (7) เป็นทุนเพื่อจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิก ในอัตราร้อยละสิบ
- (8) เป็นทุนเพื่อสาธารณประโยชน์ของหมู่บ้าน ในอัตราร้อยละสิบ
- (9) อื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการกองทุนเห็นสมควร ในอัตราร้อยละห้า

ข้อ 43 กองทุนจะจัดทำบัญชีเงินฝาก และบัญชีค่าใช้จ่ายของกองทุนอย่างรอบคอบเดือนละหนึ่งครั้ง แล้วตีพิมพ์ประกาศอย่างเปิดเผย ณ ที่ทำการกองทุนให้สมาชิกทราบ โดยมีประเภทบัญชีที่จะต้องดำเนินการจัดทำดังนี้

- (1) บัญชีเงินฝากออมทรัพย์
- (2) รายรับและรายจ่ายของกองทุน
- (3) สินทรัพย์และหนี้สินของกองทุน

ข้อ 44 คณะกรรมการกองทุนจะตรวจสอบบัญชีของกองทุน และรายงานการตรวจสอบบัญชี ต่อคณะกรรมการสนับสนุนเพื่อทราบถึงความก้าวหน้าฐานะทางการเงิน และผลของการดำเนินงานของกองทุน ทุกสามเดือนและทุกรอบปี พร้อมทั้งแสดง บัญชีกำไร และงบดุล ในบัญชีที่ส่งมาภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวัน นับแต่วันสิ้นปีบัญชี

ข้อ 45 ให้คณะกรรมการกองทุนนัดประชุมใหญ่สมาชิกอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง โดยมีวาระการประชุมดังนี้

- (1) ประธานกล่าวเปิดประชุม
- (2) เรื่องที่แจ้งให้ที่ประชุมทราบ
- (3) รับรองรายงานการประชุมครั้งที่ผ่านมา
- (4) พิจารณาเรื่องที่ค้างในที่ประชุมครั้งก่อน
- (5) เสร็จญึกรายงานฐานะทางการเงิน

- (6) วาระที่ต้องการพิจารณา
- (7) เรื่องอื่น ๆ (ถ้ามี)
- (8) สรุปผลและปิดการประชุม

บทเฉพาะกาล

ข้อ 46 บรรดาประกาศ คำสั่ง ข้อบังคับและระเบียบต่าง ๆ ซึ่งใช้บังคับอยู่ในวันที่ระเบียบนี้ใช้บังคับ ให้ใช้บังคับต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับระเบียบ ข้อบังคับนี้ ทั้งนี้ จนกว่าจะได้มีการแก้ไขหรือยกเลิก

ข้อ 47 ภายในหนึ่งปีนับตั้งแต่วันที่ระเบียบนี้ใช้บังคับ ให้คณะกรรมการกองทุนประเมินการดำเนินงานตามระเบียบนี้ เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมต่อไป

ข้อ 48 ให้คณะกรรมการกองทุนเป็นผู้รักษาการตามระเบียบนี้

6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การพิจารณาเงินกู้ให้กับผู้กู้นั้น คณะกรรมการจะต้องดำเนินการตามหมวด 7 ว่าด้วยการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

- (1) การอนุมัติเงินกู้อย่างหนึ่ง ไม่เกินจำนวนสองหมื่นบาท
- (2) การอนุมัติเงินกู้ยืมตามคำขอผู้ให้บันทึกความเห็นในแบบคำขอกู้ยืมเงินพร้อมทั้งส่งสำเนาตลอดจนเงื่อนไข และรายละเอียดในการอนุมัติเงินกู้ แจ้งให้ผู้ขอกู้และธนาคารทราบโดยเร็ว

ให้ตัวแทนคณะกรรมการกองทุนทำสัญญากู้ยืมเงินกับผู้ขอกู้ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ ให้ผู้ขอกู้ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้เปิดบัญชีออมทรัพย์กับธนาคาร และแจ้งหมายเลขบัญชีออมทรัพย์ให้กับคณะกรรมการกองทุนทราบโดยเร็ว การโอนเงินเข้าบัญชีผู้กู้เป็นหน้าที่ของธนาคาร

- (3) คณะกรรมการกองทุนอาจเรียกหลักประกันเงินกู้ ไม่ว่าจะ เป็นบุคคลหรือทรัพย์สินตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด
- (4) ให้คณะกรรมการกองทุนกำหนดอัตราดอกเบี้ย หรือค่าตอบแทนเงินฝากและเงินกู้เป็นอัตราที่แน่นอนตามความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก
- (5) การกำหนดระยะเวลาชำระคืนเงินกู้ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมแห่งสัญญาเงินกู้แต่ละราย การชำระคืนเงินคืนพร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนให้ผู้ชำระให้แล้วเสร็จภายในกำหนดระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปีนับแต่วันที่ทำสัญญา

(6) ในกรณีที่ผู้กู้คิดสัญญาไม่ชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทน ให้ผู้กู้เสียค่าปรับตามจำนวนที่ระเบียบหรือข้อบังคับที่กองทุนกำหนด

(7) ในกรณีที่ผู้กู้มิได้เริ่มดำเนินการตามวัตถุประสงค์ในการขอกู้ยืมเงิน ให้คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจยกเลิกสัญญา และเรียกคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนที่ค้างชำระเต็มจำนวนได้โดยทันที

ให้คณะกรรมการลงมติให้ผู้กู้ซึ่งนำเงินไปใช้นอกกรอบวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ใน

คำขอกู้พ้นจากสภาพการเป็นสมาชิกในระยะเวลาสามสิบวันหลังจากวันยกเลิกสัญญา สมาชิกซึ่งที่ประชุมมีมติให้พ้นจากสมาชิกภาพห้ามมิให้สมัครเข้าเป็นสมาชิกของกองทุนเป็นระยะเวลาสองปี

กรณีกองทุนหมู่บ้านละลมโพธิ์ มีเกณฑ์สำหรับการพิจารณาเงินกู้ดังนี้

- 1) การนำเสนอโครงการขอกู้เงินกองทุนเป็นโครงการที่มีความเป็นไปได้ และเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกองทุน
- 2) สมาชิกมีความสามารถในการส่งคืนเงินกู้
- 3) มีบุคคลหรือหลักทรัพย์ค้ำประกัน

7. หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบชีพพีโมเดล

7.1 รูปแบบการประเมินแบบชีพพีโมเดล

จำเนียร สุขหลาย และคณะได้สรุป "รูปแบบการประเมินแบบชีพพีโมเดล" ในหนังสือรวมบทความทางการประเมินโครงการ (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, (บรรณาธิการ), 2544:221-234) ดังนี้

1. การประเมินบริบทหรือสภาวะแวดล้อม เป็นการประเมินเพื่อให้ได้มาซึ่งเหตุผล เพื่อช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยจะเน้นในด้านความสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ความต้องการและความจำเป็นทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ตลอดจนศึกษาปัญหา อุปสรรค อันจะนำไปสู่การกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น เป็นการจัดหาข้อมูลเพื่อใช้ในการตัดสินใจตามความเหมาะสมของแผนงานต่าง ๆ ที่วางไว้ ประเมินในด้านต่าง ๆ คือ

- ความสามารถของหน่วยงานหรือตัวแทนในการจัดโครงการ
- ยุทธวิธีที่ใช้ในการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ
- การได้รับความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้โครงการดำเนินต่อไปได้ เช่น หน่วยงานที่จะช่วยเหลือ เงินทุน เวลา อาคารสถานที่ อุปกรณ์เครื่องมือ เป็นต้น

โดยประเมินอัตราค่าถึง เวลา งบประมาณ วิธีการ ภายในโครงการเท่านั้น รูปแบบคำถาม เช่น แผนงานที่กำหนดสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ จะดำเนินการกับยุทธวิธีที่เลือกมาอย่างไร เป็นต้น

3. การประเมินกระบวนการ มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ

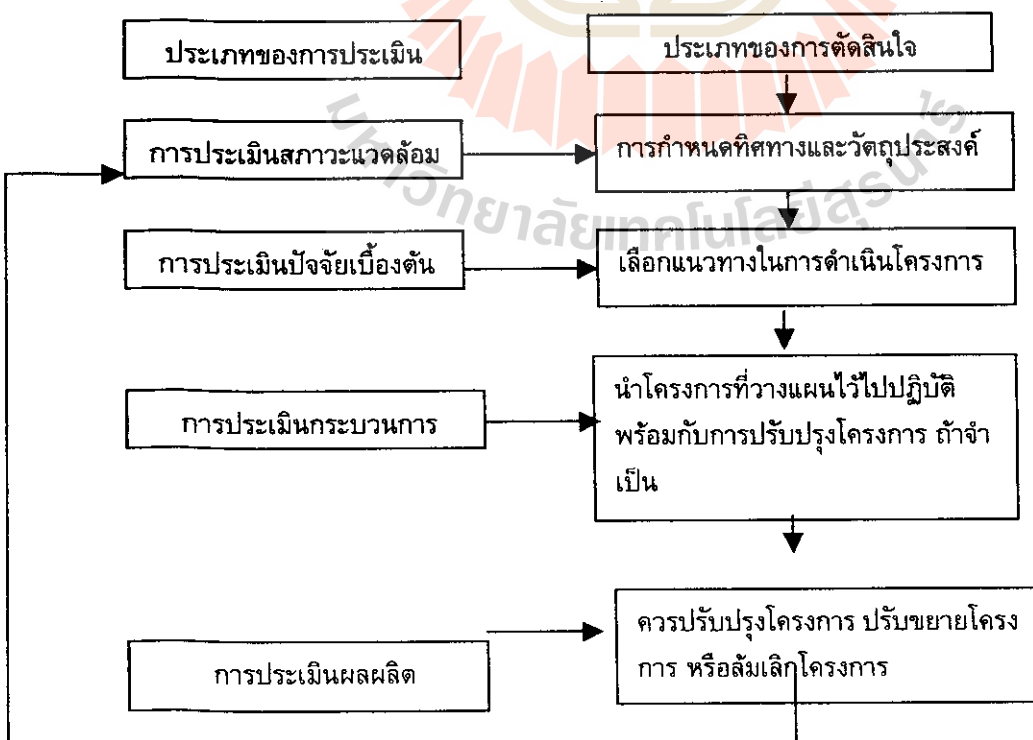
- เพื่อหาและทำนายข้อบกพร่องของกระบวนการ หรือการดำเนินการตามขั้นตอนที่วางไว้
- เพื่อรวบรวมสารสนเทศสำหรับผู้ตัดสินใจวางแผนงาน
- เพื่อเป็นการสะสมถึงการปฏิบัติต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

ส่วนประกอบที่สำคัญของการประเมินกระบวนการมี 4 อย่างคือ

- 1) การจัดทำนักประเมินกระบวนการเต็มเวลา
- 2) เครื่องมือที่เป็นสื่อในการบรรยายกระบวนการ
- 3) การร่วมประชุมอย่างสม่ำเสมอระหว่างนักประเมิน โครงการและบุคลากรในโครงการ
- 4) การปรับปรุงโครงร่างการประเมินอยู่เป็นนิจ

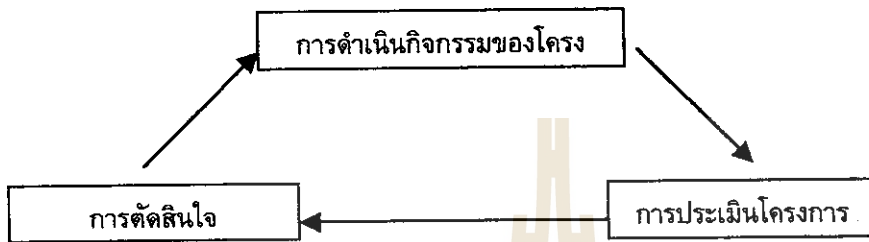
การทำตามกระบวนการ จำเป็นต้องมีข้อมูลย้อนกลับโดยต่อเนื่องเกี่ยวกับว่าทำอะไร โครงการนั้นจึงจะทำหน้าที่ได้สมบูรณ์ที่สุด การประเมินกระบวนการให้ข้อมูลแก่ผู้ตัดสินใจในการคาดคะเนล่วงหน้า การปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหา และบันทึกกระบวนการสำหรับแปลความหมายของความสำเร็จของโครงการ

4. การประเมินผลผลิต เพื่อวัดและแปลความหมายของความสำเร็จ ไม่เฉพาะเมื่อสิ้นสุดวัฏจักรของโครงการเท่านั้น แต่ยังมีคามจำเป็นยิ่งในระหว่างการปฏิบัติตามโครงการด้วย
สรุปความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินกับการตัดสินใจในแบบจำลองชีพพี
(สมหวัง พิธิยานุวัฒน์)



7.2 แนวคิดและรูปแบบการประเมินชีพของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model)

สตัฟเฟิลบีมกล่าวว่า "การประเมินเป็นกระบวนการของการระบุ หรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์ เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ" โดยมีแนวคิดพื้นฐานคือ



ความคิดพื้นฐานการประเมินของสตัฟเฟิลบีม

สตัฟเฟิลบีม ได้จำแนกขั้นตอนของการประเมินเป็น 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 กำหนดหรือระบุข้อมูลที่ต้องการ

ขั้นที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นที่ 3 วิเคราะห์และจัดการสารสนเทศ เพื่อนำเสนอผู้บริหาร

และสตัฟเฟิลบีม ได้กำหนดประเด็นที่ประเมินออกเป็น 4 ประเภท ซึ่งเป็นที่มาของการกำหนดชื่อของรูปแบบการประเมินว่า รูปแบบการประเมินแบบชีพ (CIPP Model) ที่มาจากอักษรภาษาอังกฤษ ตัวแรกของประเด็นที่จะประเมิน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation:C) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินโครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหาและความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ
2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation:I) เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากร อาทิ จำนวนคน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยี และแผนการของการดำเนินการโครงการ
3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation:P) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน
4. การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation:P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของ การยุบ เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ

นอกจากนี้ได้นำเสนอประเภทของการตัดสินใจที่สอดคล้องกับประเด็นที่ประเมิน ดังนี้

1. การตัดสินใจเพื่อการวางแผน (Planning Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินสภาพแวดล้อมที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดจุดประสงค์ของโครงการให้สอดคล้องกับแผนการดำเนินการ
2. การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้างของโครงการ (Structuring Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากปัจจัยเบื้องต้น ที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดโครงสร้างของแผนงานและขั้นตอนของการดำเนินการของโครงการ
3. การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ (Implementing Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินกระบวนการ เพื่อพิจารณาควบคุมการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนและปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด
4. การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ (Recycling Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น เพื่อพิจารณาการยุติ ล้มเลิกหรือปรับขยายโครงการที่จะนำไปใช้ในโอกาสต่อไป

ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ผู้ทำสารนิพนธ์จะใช้กรอบความคิดทฤษฎีในการประเมิน โดยใช้รูปแบบของการประเมินแบบ ซิฟฟ์โมเดล ดังกล่าวแล้ว

8. โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นโครงการที่มุ่งสนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติกองทุนแล้วเสร็จ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นำไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจของชุมชนอย่างยั่งยืน โดยการจัดสรรทุนการศึกษาแก่นักศึกษาให้เข้าศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการ และการประเมินโครงการ โดยกำหนดให้ศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติจริงในพื้นที่หมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้เป็นกิจกรรมหลักของการศึกษา โดยเนื้อหาหลักสูตรจะมุ่งเน้นเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การเงิน การบัญชี การจัดทำโครงการ การวิเคราะห์โครงการ การวิจัยและการประเมินผลโครงการ การออกแบบผลิตภัณฑ์และการตลาด รวมถึงการเรียนรู้ชุมชน การประเมินผลและพัฒนาชุมชนที่ใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองให้พึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน
2. เพื่อสร้างรายได้ สร้างโอกาสสำหรับบัณฑิตว่างงาน 74,881 คน
3. เพื่อสร้างศักยภาพและยกระดับการศึกษาของบัณฑิตให้มีทักษะในการบริหาร

4. เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง รวมทั้งข้อมูลของหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

เป้าหมาย

1. เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จำนวน 74,881 กองทุน
2. ให้บัณฑิตได้ยกระดับฐานะการศึกษา และมีศักยภาพด้านการบริหาร โครงการจำนวน 74,881 คน
3. มีรายงานผลความก้าวหน้านโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นระยะๆ อย่างต่อเนื่อง และรายงานผลการวิจัยกองทุน รวมทั้งสิ้น 74,881 กองทุน

แผนการดำเนินการ

1. ประชาสัมพันธ์โครงการและรับสมัครนักศึกษาเข้าศึกษาหลักสูตร ป.บัณฑิต จำนวน 74,881 คน เพื่อเข้ารับการฝึกอบรมและปฏิบัติงาน ระยะเวลา 10 เดือน
2. จัดทำหลักสูตร "การศึกษาระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ" โดยสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติร่วมกับบุคลากรจากกระทรวงศึกษาธิการ
3. จัดตั้งคณะกรรมการอำนวยการ คณะกรรมการดำเนินการในส่วนกลางและคณะกรรมการระดับจังหวัด เพื่อทำหน้าที่ประสานและดำเนินงานให้โครงการบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมาย
4. นักศึกษาผู้รับทุนต้องรายงานผลการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองในการปฏิบัติงานทุกรายเดือนแก่คณาจารย์นิเทศที่รับผิดชอบแต่ละพื้นที่กองทุน และนักศึกษาผู้รับทุนส่งรายงานการวิจัยเชิงปฏิบัติการของกองทุนหมู่บ้าน เสนอต่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติเมื่อสิ้นสุดโครงการ
ระยะเวลาดำเนินการ : 1 ปี

9. หลักวิชาการที่เกี่ยวข้อง

9.1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา

ปาริชาติ วลัยเสถียร (2542 : 138 – 139) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม 2 ลักษณะคือ

- 1) การมีส่วนร่วมในลักษณะที่เป็นกระบวนการของการพัฒนา โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดโครงการ ได้แก่ การร่วมกันค้นหาปัญหาการวางแผน การตัดสินใจ การระดมทรัพยากรและเทคโนโลยีท้องถิ่น การบริหารจัดการการติดตามประเมินผล รวมทั้ง

การรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากโครงการ โดยโครงการการพัฒนาดังกล่าวจะต้องมีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชน

2) การมีส่วนร่วมทางการเมืองแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

(1) การส่งเสริมสิทธิและพลังอำนาจของพลเมืองโดยประชาชน หรือชุมชนพัฒนาขีด

ความสามารถของตนในการจัดการเพื่อรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มควบคุมการใช้และการกระจายทรัพยากรของชุมชนอันจะก่อให้เกิดกระบวนการ และ โครงสร้างที่ประชาชนในชนบทสามารถแสดงออกซึ่งความสามารถของตน และ ได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนา

(2) การเปลี่ยนแปลงกลไกการพัฒนาโดยรัฐ มาเป็นการพัฒนาที่ประชาชนมีบทบาท

หลักโดยการกระจายอำนาจในการวางแผน จากส่วนกลางมาเป็นส่วนภูมิภาคเพื่อให้ภูมิภาคมีลักษณะเป็นเอกเทศ ให้มีอำนาจทางการเมือง การบริหารมีอำนาจต่อการจัดการสรรทรัพยากรอยู่ในมาตรฐานเดียวกันโดยประชาชนสามารถตรวจสอบได้ อาจกล่าวได้ว่าเป็นการคืนอำนาจ ในการพัฒนาให้แก่ประชาชนให้มีส่วนร่วมในการกำหนดอนาคตของตนเอง

รูปแบบการมีส่วนร่วม

1) การมีส่วนร่วมแบบขยายขอบ (Marginal Participation) เป็นการมีส่วนร่วมที่เกิดจากความสัมพันธ์เชิงอำนาจไม่เท่าเทียมกัน ฝ่ายหนึ่งรู้สึกคืออำนาจกว่าหรือมีทรัพยากรหรือความรู้ดีกว่า เป็นต้น

2) การมีส่วนร่วมแบบบางส่วน (Partial Participation) รัฐเป็นผู้กำหนดนโยบายลงมาว่าต้องการอะไร โดยที่รัฐไม่รู้จักความต้องการของชาวบ้าน ดังนั้นการมีส่วนร่วมก็เพียงแสดงความคิดเห็นในการดำเนินกิจกรรมบางส่วนเท่านั้น

3) การมีส่วนร่วมแบบสมบูรณ์ (Full Participation) เป็นการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนตั้งแต่การกำหนดปัญหา ความต้องการ การตัดสินใจในแนวความคิดทางการแก้ปัญหา และความเท่าเทียมกันของทุกฝ่าย

9.2 ความเข้มแข็งของชุมชน

" คือชุมชนที่มีศักยภาพ มีความรัก ความสามัคคี จงรักภักดีชุมชน ทุกคนใฝ่เรียนรู้มุ่งพัฒนาตนเองให้มีพลังความคิดพลังสติปัญญา เพื่อการพึ่งตนเองในทุกด้านรู้จักวางแผนจัดการทรัพยากรแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง ทุกคนมุ่งหวังประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน ชุมชนมีเสถียรภาพ มีสันติสุข และมีคุณธรรมนำชีวิต "

ลักษณะชุมชนเข้มแข็ง

1) สมาชิกชุมชนมีความเชื่อมั่นในศักยภาพของคนและชุมชนที่จะแก้ไขปัญหา และพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของตนเองสมาชิกชุมชนมีจิตสำนึกในการำพึ่งพาตนเอง เอื้ออาทร รักและห่วงใยซึ่งกันและกัน อีกทั้งพร้อมที่จะร่วมกันจัดการกับปัญหาของตนและชุมชน

- 2) สมาชิกชุมชนเลือกกำหนดผู้นำชุมชน ผู้นำการเปลี่ยนแปลงและผู้แทนชุมชนที่หลากหลายด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง
- 3) มีกระบวนการชุมชนที่มีความเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่องจนเป็นวิถีของชุมชน ซึ่งขับเคลื่อนโดยผู้นำองค์กรชุมชนในลักษณะเปิดกว้าง โปร่งใส และมีความรับผิดชอบที่สามารถตรวจสอบได้สำหรับสมาชิกทั้งหมด
- 4) สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการประเมินสถานการณ์ของชุมชน กำหนดวิสัยทัศน์ร่วม ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ดำเนินงาน ติดตามและประเมินผลการแก้ปัญหาและการพัฒนาของชุมชนผ่านกระบวนการของชุมชน

5) สมาชิกชุมชนเกิดการเรียนรู้ผ่านการเข้าร่วมในกระบวนการของชุมชน

6) มีแผนของชุมชนที่ประกอบด้วยการพัฒนาทุก ๆ ด้านของชุมชน ที่มุ่งการพึ่งพาตนเอง เอื้อประโยชน์ต่อสมาชิกชุมชนทุก ๆ คนและหวังผลการพัฒนาที่ยั่งยืน

7) การพึ่งความช่วยเหลือจากภายนอก เป็นการพึ่งเพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ในที่สุด ไม่ใช้การพึ่งพาตลอดไป

8) มีเครือข่ายความร่วมมือกับภาคีการพัฒนา อาจเป็นหมู่บ้าน/ชุมชนอื่น ๆ ท้องถิ่น ภาคราชการ องค์กรเอกชน นักธุรกิจ นักวิชาการและอื่น ๆ ในลักษณะการมีความสัมพันธ์ที่เท่าเทียม .

นอกจากนี้สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2541:14-17) ได้กล่าวถึงลักษณะของชุมชนเข้มแข็ง 4 ประการ คือ

1) เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) ทุกคนในชุมชนร่วมเรียนรู้ ชุมชนนั้นจะรู้ทันข่าวทั้งเศรษฐกิจ สังคม การเมือง รวมทั้งการเพิ่มพูนความรู้อยู่เสมอ

2) เป็นชุมชนที่รู้จักการจัดการ (Common Management) ด้วยกิจกรรมสำคัญ 4 ประการ

คือ

- วางแผน (Planning)
- จัดองค์กรการจัดการ (Organizing) เตรียมคน วัสดุ งบประมาณ
- ปฏิบัติตามแผน (Implementing)
- ประเมินผล (Evaluation)

3) เป็นชุมชนที่มีจิตวิญญาณ (Spirituality) คือ

- มีความผูกพันรักดีต่อชุมชน
- รู้สึกเป็นเจ้าของ
- มีผลประโยชน์ร่วมกัน ทั้งในปัจจุบันและอนาคต
- ชุมชนมีจิตจิตใจ

4) เป็นชุมชนมีสันติภาพ (Peaceful) คือ

- คนมีสันติสุข

- มีคุณธรรม
- มีคุณภาพ
- มีความสมดุล ในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง
- มีพลังในการวางแผน

9.3 เครือข่ายองค์กรการเรียนรู้

เครือข่าย หมายถึง กลุ่มคนที่สมัครใจแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกับทำกิจกรรมด้วยกันด้วยความสมัครใจ มีลักษณะเท่าเทียมกัน

เครือข่ายชุมชน หมายความว่า กลุ่มหรือองค์กรประชาชนหรือคณะบุคคลของหมู่บ้าน หรือชุมชนหลายแห่งที่รวมตัวกันโดยความสมัครใจ และร่วมมือกันส่งเสริมสนับสนุนการสร้างเสริมความเข้มแข็งของหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง และท้องถิ่นโดยความสมัครใจ ทั้งที่เครือข่ายกลุ่มองค์กรประชาชนหรือคณะบุคคลภายในหมู่บ้านหรือชุมชน และเครือข่ายภายในหมู่บ้านหรือชุมชน อาทิ เครือข่ายของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ธนาคารหมู่บ้าน กลุ่มตั้งจะอ้อมทรัพย์ อาสาสมัคร สาธารณะสุขประจำหมู่บ้าน ประชาคมตำบล ประชาคมอำเภอ กลุ่มและองค์กรประชาชนอื่น ๆ เป็นต้น

9.3.1 วัตถุประสงค์ของเครือข่าย

เพื่อปรับปรุงแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างสมาชิกหรือความร่วมมือในการวิจัย ศึกษา ฝึกอบรม การตลาด หรือแลกเปลี่ยนเครื่องมือทางการเกษตร รวมทั้งกำหนดนโยบายสาธารณะ

9.3.2 ประโยชน์ของเครือข่าย

1. ช่วยให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ทักษะ ความรู้ ประสบการณ์ เครื่องมือ สื่อ มีการแบ่งปันทักษะและประสบการณ์ให้แก่กัน
2. มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและการประสานงานในเครือข่ายช่วยลดการทำงานและการใช้ทรัพยากรซ้ำซ้อนให้รวดเร็ว ก้าวหน้า ส่งผลต่อสังคมในวงกว้าง
3. เชื่อมโยงคนที่อยู่ระดับต่างกัน มีวิธีการทำงานและภูมิหลังต่างกันเข้าด้วยกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้เกิดความเข้าใจในการทำงานร่วมกันเพื่อประโยชน์ทุกฝ่าย
4. ทำให้ทราบว่า มีบุคคลหรือหน่วยงานอื่นอีกมากที่สนใจทำงานในเรื่องเดียวกันและเผชิญปัญหาเหมือนกัน
5. ทำให้ความต้องการของประชาชนได้รับการสนองตอบจากรัฐ

9.3.3 ปัญหาของเครือข่าย

1. ขาดวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ชัดเจน
2. มีช่องว่าง ความไม่เท่าเทียมกันของสมาชิก
3. ถูกครอบงำ (Dominae) หรือแทรกแซง (Interfere) จากกลุ่มผลประโยชน์นักการเมือง นักวิชาการ ผู้มีอิทธิพล

4. ขาดความต่อเนื่อง เนื่องจากความไม่ชัดเจนการเปลี่ยนแปลงบุคคลในองค์กร

5. ถูกทำลาย บั่นทอน เพื่อสลายพลังทางสังคม

(สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 2545)

9.4 ประชาคม เป็น การรวมตัวของสมาชิกในชุมชนเพื่อร่วมกันทำกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนด้วยตนเอง เช่น การแก้ไขปัญหาของชุมชน การวางแผนพัฒนาชุมชน การกำหนดข้อตกลงร่วมกัน โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีวัตถุประสงค์ หรือสนใจในเรื่องเดียวกัน เป็นการรวมตัวกันตามสถานการณ์หรือสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นโดยไม่มีใครสั่ง สมาชิกที่มาร่วมกันมีส่วนร่วมกันคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการและร่วมรับผิดชอบอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน ภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย และศีลธรรมอันดีของสังคม ทำให้สมาชิกเกิดการเรียนรู้ด้วยกัน มีความรัก ความเอื้ออาทร ผูกพันต่อกัน ด้วยความรู้สึกลำบากในความเป็นเจ้าของชุมชน

ชุมชนที่มีประชาคม จะทำให้สมาชิกของชุมชนได้เรียนรู้ ได้แสดงออกโดยการได้คิด ได้ทำ ได้พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ตัดสินใจด้วยเหตุผล และข้อตกลงของสมาชิกจากประชาคม สามารถนำไปปฏิบัติและเกิดผลดีต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชน ฉะนั้น เมื่อมีปัญหาหรือสถานการณ์ใดในชุมชน ก็ใช้ประชาคมเป็นเวทีในการร่วมกันคิด ร่วมกันตัดสินใจ ร่วมกันดำเนินการและร่วมกันรับผิดชอบ (กระทรวงมหาดไทย, 2543 : 49)

9.5 การพัฒนาที่ยั่งยืน หมายถึง การพัฒนาที่ตรงกับความต้องการ ความจำเป็นในปัจจุบันและสามารถรองรับความต้องการและ/หรือความจำเป็นในอนาคตได้ด้วย นอกจากนี้จะต้องครอบคลุมมาตรการ การรักษามรดกทางทรัพยากรปกป้องสิ่งแวดล้อมทั้งในระดับท้องถิ่น การพัฒนาที่ทำให้ประชากรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นอย่างแท้จริงภายในระบบนิเวศวิทยาที่สามารถจะรองรับการดำเนินชีวิตต่อไป ทั้งนี้ต้องควบคู่ไปกับระบบเศรษฐกิจแบบยั่งยืนซึ่งเป็นเศรษฐกิจที่มุ่งรักษาแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ ด้วยการปรับตัว ยกระดับ ความรู้ ปรับปรุงองค์กร ปรับประสิทธิภาพทางเทคนิคและเซาว์ปัญญา

9.6 ธุรกิจชุมชน

ธุรกิจชุมชน คือ กิจกรรมที่บุคคลหรือองค์กรในชุมชนมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของกิจกรรมและ/หรือช่วยดำเนินงานบางส่วนหรือทั้งหมด โดยประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ มีการเรียนรู้และการจัดการร่วมกัน เพื่อดำเนินการในกิจกรรมการผลิต การแปรรูป การค้าและการบริการที่มุ่งพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนได้อย่างสอดคล้องกับสังคม วัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมของชุมชน อันจะนำไปสู่ชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี และการพัฒนาที่ยั่งยืน

9.6.1 ลักษณะของธุรกิจชุมชน

1. เป็นธุรกิจขนาดเล็ก มีความคล่องตัวในการบริหาร ผู้บริหารหรือตัวแทนกลุ่มสามารถตัดสินใจในธุรกิจได้ทันทีและรวดเร็ว

2. รายได้จากยอดขายในระยะเริ่มต้นไม่มากนัก จะทำการจำหน่ายสินค้า บริการหรือผลิตสินค้า ในปริมาณที่สามารถคุ้มทุน และได้กำไรเพื่อแบ่งให้แก่สมาชิกตามปกติ โดยคำนึงถึงขนาดของตลาดที่มีอยู่เป็นสำคัญ จึงทำให้รายได้จากยอดขายไม่มากนัก แต่เพียงพอที่จะทำให้ธุรกิจดำเนินกิจการอยู่ได้อย่างราบรื่น

3. ต้นทุนในการดำเนินกิจการต่ำ ธุรกิจชุมชนนั้นดำเนินงานโดยเน้นให้คนมีงานทำ แต่ในสภาพการทำงานที่เป็นมิตร และมีความสุขจึงไม่จำเป็นต้องจ่ายค่าจ้างมาก

4. การติดต่อและการให้บริการลูกค้าเป็นไปอย่างใกล้ชิด ธุรกิจชุมชนดำเนินงานโดยสมาชิกในชุมชน ทำให้การติดต่อสื่อสารกับลูกค้าเป็นไปในลักษณะเป็นกันเอง และการเป็นเพื่อนบ้านช่วยให้ทราบความต้องการของลูกค้าโดยตรง สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับลูกค้าได้ทันท่วงที

5. การเริ่มต้นธุรกิจทำได้ง่าย โดยคณะบุคคลที่ไม่ใช่เครือญาติมีวัตถุประสงค์ที่จะทำธุรกิจร่วมกัน เพื่อผลประโยชน์ของกลุ่มและชุมชน การที่มีบุคคลจำนวนหนึ่งสนใจทำธุรกิจร่วมกัน มีผลทำให้ปัญหาเงินทุนไม่เป็นอุปสรรค เพราะใช้เงินลงทุนไม่มากทุกคนเป็นเจ้าของ สมาชิกไม่ผูกขาดแต่เพียงผู้เดียว แต่อาจมีตัวแทนของกลุ่มที่ได้รับเลือกให้ทำหน้าที่บริหารจัดการ

9.6.2 ประเภทของธุรกิจชุมชน

1. ธุรกิจการผลิต หมายถึง การผลิตสินค้า โดยการนำเอาวัสดุ หรือสินค้าบางชนิดมาแปรสภาพให้เป็นสินค้าใหม่ มีรูปแบบใหม่ ธุรกิจชุมชนที่ดำเนินการทางด้านการผลิตจะทำการผลิตในครัวเรือน ซึ่งอาศัยวัตถุดิบที่มีอยู่ในท้องถิ่น เช่น เครื่องปั้นดินเผา เครื่องจักรสาน ทอผ้า เป็นต้น

2. ธุรกิจค้าปลีก หมายถึง กิจการที่ทำการขายสินค้าให้ถึงมือผู้บริโภค ณ จุดที่ทำการขาย สินค้าที่นิยมจำหน่ายให้กับผู้บริโภคจะได้แก่ สินค้าอุปโภค สินค้าบริโภคทุกชนิด

3. ธุรกิจค้าส่ง หมายถึง กิจการที่ดำเนินการรับซื้อสินค้าจากผู้ผลิตเป็นจำนวนมาก ๆ และนำสินค้านั้นมาขายต่อให้กับพ่อค้าขายปลีกหลาย ๆ รายต่อไป

4. ธุรกิจบริการ หมายถึง การรวมกลุ่มของสมาชิก เพื่อประกอบธุรกิจบริการ คือสินค้าที่สร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้รับบริการ เช่น บริการนวดแผนไทยและอบสมุนไพร บริการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ทั้งในทางวัฒนธรรม เป็นต้น

(สำนักมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ และสำนักมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย, 2545:13-14)

9.7 ระบบบัญชีกองทุนหมู่บ้าน

การทำบัญชีและรายงาน

มีการจัดทำบัญชีและรายงานแยกออกเป็น 2 ชุด ตามกิจกรรมของกองทุนคือ กิจกรรมกองทุนหนึ่งล้านบาท และกิจกรรมเงินออมของสมาชิกกองทุน ทุกครั้งที่มีการรับ จ่ายเงิน ให้บันทึกบัญชีควบคุมให้ถูกต้อง ครบถ้วนเพื่อประโยชน์ดังนี้

- 1) เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองที่รับผิดชอบบริหารจัดการเงินกองทุน ใช้ควบคุมการรับ-จ่ายเงินให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกองทุน
 - 2) เพื่อรายงานผลการดำเนินงานและฐานะการเงินประจำเดือน และรายละเอียดที่เกี่ยวข้อง ให้สมาชิกและสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติใช้ในการดำเนินการดำเนินงาน
 - 3) เพื่อจัดทำรายงานการเงินประจำปี แสดงผลการดำเนินงานและฐานะการเงินของกองทุนส่งให้ผู้ตรวจสอบบัญชีที่คณะกรรมการกำหนดตรวจสอบ และรายงานผลให้คณะกรรมการทราบพร้อมกับประกาศ เปิดเผยให้ประชาชนและสมาชิกทราบ
- (สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ,2545)

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นการศึกษารายกรณีเฉพาะหมู่บ้านละลมโพธิ์ หมู่ที่ 8 ตำบลพุดซา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งผู้เขียนได้เข้าปฏิบัติงานตั้งแต่เดือน ธันวาคม 2544 ในโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยวิธีการประเมินโครงการประกอบด้วย

1. รูปแบบการประเมิน

รูปแบบการประเมินเป็นการประเมินเชิงระบบซึ่งตรงกับ ชิพพ์ โมเดล (CIPP Model : Context – Input – Process – Product) ซึ่งแบบจำลองนี้ระบุว่า จะประเมินในด้านต่าง ๆ ตามที่ได้เสนอในบทที่ 1 ซึ่งประกอบด้วย การประเมิน 4 องค์ประกอบ ทั้งระดับหมู่บ้านและระดับรายบุคคล

1.1 การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการประเมินสภาพทั่วไปของหมู่บ้านและสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน เช่น สภาพปัจจุบันของหมู่บ้าน การประกอบอาชีพหลัก/รอง เป็นต้น

1.2 การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) เป็นการประเมินกระบวนการกองทุนหมู่บ้านและสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน เช่น เงิน 1 ล้านบาท เป็นต้น

1.3 การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินกระบวนการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านทั้งหมู่บ้านและสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน เช่น การคัดเลือกผู้กู้ การทำบัญชี เป็นต้น

1.4 การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้นจากกระบวนการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านทั้งหมู่บ้านและสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน เช่น จำนวนผู้กู้ เงินอื่น ๆ เป็นต้น

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร หมายถึง กลุ่มทั้งหมดที่ต้องการจะศึกษาซึ่งอาจจะเป็นบุคคล กลุ่มบุคคล องค์กร หน่วยการปกครองภายใน หรือสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ สารandomมองเห็นได้ ซึ่งในการประเมินครั้งนี้ประชากรสำหรับการประเมินคือ ชาวบ้านละลมโพธิ์ ซึ่งอาจจะอยู่ในสถานภาพหรือบทบาทต่าง ๆ เช่น ผู้นำชุมชน (ผู้ใหญ่บ้าน) ผู้อาวุโส หรือ กลุ่มต่าง ๆ เช่น กลุ่มสตรีแม่บ้าน เป็นต้น

กลุ่มตัวอย่าง หมายถึง กลุ่มที่ถูกเลือกจากประชากรขึ้นมาเป็นตัวอย่าง เพื่อใช้เป็นตัวแทนของประชากรในการศึกษา ดังนั้น กลุ่มตัวอย่าง คือ ตัวแทนประชากรที่ต้องการศึกษา คือ จำนวนสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและผู้กู้ ซึ่งอาจจะเป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างตามแบบ บร. ต่าง ๆ ที่ต้องการศึกษาข้อมูล เช่น คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านละลมโพธิ์ ในการสัมภาษณ์ตามแบบบร. 3 จากประชากรทั้งหมด ชาวบ้านที่เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านละลมโพธิ์ หมู่ที่ 8 จำนวน 67 คน

วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) เป็นวิธีการสุ่มที่จำแนกประชากรออกเป็นกลุ่ม ๆ ตามโครงการของผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านซึ่งจะมีอยู่ด้วยกัน 4 กลุ่ม คือ การผลิตทางการเกษตร ค้าขาย การบริการ อุสาหกรรมในครัวเรือน และการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นวิธีการสุ่มแบบเจาะลึกกรณี

3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ

ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านละลมโพธิ์ หมู่ที่ 8 ได้กำหนดตัวชี้วัดในการประเมินแบบ CIPP Model การประเมินทั้ง 4 องค์ประกอบ ได้แก่ บริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต ในการกำหนดตัวชี้วัดเพื่อประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีตัวแปรและตัวชี้วัดทั้งหน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ และหน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินกิจกรรมของผู้กู้แต่ละราย ซึ่งมีตัวชี้วัดและตัวแปร ดังนี้

3.1 ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ ซึ่งสามารถแบ่งตัวชี้วัดของหน่วยระบบนี้ได้ 4 ตอนดังนี้

1) ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator) มีตัวแปรดังนี้

- ประวัติหมู่บ้าน
- สภาพภูมิศาสตร์
- สภาพเศรษฐกิจและสังคม
- วัฒนธรรมประเพณี

- โครงสร้างทรัพยากรธรรมชาติ
- ผู้นำหมู่บ้านการรวมกลุ่มและภูมิปัญญาท้องถิ่น
- โครงการพัฒนาที่ผ่านมา
- ความเข้มแข็งของหมู่บ้าน

2. ตัวชี้วัดปัจจัยเข้า ประกอบไปด้วย ตัวแปรดังต่อไปนี้

- นโยบาย ระเบียบ แนวทางปฏิบัติ
- การประชาสัมพันธ์
- คณะอนุกรรมการระดับอำเภอ
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
- การเตรียมความพร้อม การสร้าง
- ความรู้ความเข้าใจแก่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
- เงินกองทุน 1 ล้าน
- เงินสะสมอื่น
- บัณฑิตกองทุนหมู่บ้าน

3. ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ A ประกอบไปด้วย ตัวแปร ดังต่อไปนี้

- การจัดทำระเบียบกองทุนหมู่บ้าน
- การจัดทำเอกสารเพื่อขอขึ้นทะเบียน
- ระเบียนบัญชีกองทุนหมู่บ้าน
- กิจกรรมเกี่ยวกับสมาชิกกองทุน
- การรับสมัคร
- การฟื้นฟูสภาพ

4. ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

4.1 ผลโดยตรง ได้แก่ ตัวแปร

- 1) จำนวนผู้กู้
- 2) ยอดเงินให้กู้

4.2 ผลกระทบโดยตรง

- 1) จำนวนผู้ที่กู้ได้
- 2) จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้าน
- 3) การขยายกิจการของผู้กู้

4.3 ผลกระทบทางอ้อม

- 1) กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพและความเข้มแข็ง
- 2) การเกิดเครือข่ายองค์กรการเรียนรู้
- 3) ความสามารถในการพึ่งพาตนเอง

ตัวชี้วัดของหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละราย ประกอบไปด้วยตัวชี้วัด ดังต่อไปนี้

1. ตัวชี้วัดเฉพาะตัวบริบทหมู่บ้าน
 - 1) อาชีพเดิม (หลักและรอง)
 - 2) สมาชิกในครอบครัว
 - 3) สภาพการอยู่อาศัย
 - 4) รายได้ของครอบครัว
 - 5) หนี้สินของครอบครัวก่อนกู้เงินกองทุน
2. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า มีตัวแปรดังต่อไปนี้
 - 1) จำนวนเงินกู้ที่ได้รับอนุมัติ
 - 2) จำนวนเงินลงทุนนอกเหนือจากเงินกู้
 - 3) วัตถุประสงค์การกู้เงิน
 - 4) อุปกรณ์และวัตถุดิบในการประกอบอาชีพ
 - 5) ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ
3. ตัวชี้วัดกระบวนการ มีตัวแปรดังต่อไปนี้
 - 1) การใช้จ่ายเงินกู้
 - 2) การหาความรู้เพิ่มเติม
 - 3) การหาตลาด
 - 4) การทำบัญชีใช้จ่ายเงิน
4. ตัวชี้วัดผลผลิต มีดังต่อไปนี้
 - 1) ผลที่ได้ตามวัตถุประสงค์ของการกู้
 - 2) ผลโดยตรง
 - 3) ผลโดยอ้อม

4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลโครงการ

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุน ได้แก่

การสังเกต (Observation) เป็นการสังเกตแบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Observation Form) อาศัยการสังเกตตามกำหนดแต่ละประเด็นหลักที่สังเกตโดยไม่มีรายละเอียด สังเกตภาพโดยรวมและตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตส่วนใหญ่จะเป็นข้อมูลของบริบทชุมชน

การสัมภาษณ์ (Interview) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลที่สอดคล้องกับการประเมินโครงการ ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการสอบถามกลุ่ม ตัวอย่าง เช่น คำถามจากแบบรายการ (แบบปร. ต่าง ๆ) ที่ใช้เป็นส่วนหนึ่งของการเก็บข้อมูลจากหมู่บ้าน โดยคำถามในการสัมภาษณ์จะอยู่ในแบบสัมภาษณ์เป็นเรื่องเกี่ยวกับหมู่บ้านและข้อมูลระดับบุคคล

การจัดเวทีประชาคมเพื่อให้ได้ปัญหาที่แท้จริง ตลอดจนแนวทางแก้ไขปัญหาโดยในรูปแบบของ AIC (Appreciation Influence Control) และการจัดประชุมกลุ่มกองทุนหมู่บ้าน เพื่อทราบถึงปัญหาของผู้ดูแลและแนวทางแก้ไขปัญหา

การศึกษาจากเอกสาร ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จัดเก็บไว้แล้วในรูปของข้อมูลมือสอง (Secondary Data) ได้แก่ ข้อมูลจาก จปฐ. กชช 2 ค. เอกสารบรรยายสรุปข้อมูลหมู่บ้าน สดยด. (สุขภาพดีถ้วนหน้าอย่างยั่งยืน)

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ

1. รวบรวมและศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลหมู่บ้าน
2. ศึกษา สังเกต สัมภาษณ์ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ผู้ที่เป็นสมาชิกกองทุนสมาชิกผู้ดูแลและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง
3. เก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากกระบวนการทางสังคมศาสตร์ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้
4. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลและที่ทำการศึกษาเพิ่มเติม
5. สรุปข้อมูลข้อเสนอแนะและนำเสนอข้อมูล

ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน ใช้เวลา 10 เดือน เริ่มตั้งแต่ ธันวาคม 2544 - กันยายน 2545 ในการศึกษาเอกสาร ศึกษากลุ่มผู้กู้ เก็บรวบรวมข้อมูล สังเคราะห์ วิเคราะห์ข้อมูล และสรุปข้อมูลและอภิปราย

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ในลักษณะการบรรยายและสังเคราะห์ให้สอดคล้องความสมเหตุสมผล ความเป็นไปได้ของข้อมูล ในการประเมินโครงการจากการสัมภาษณ์ สังเกต วิเคราะห์เอกสาร และสังเกตข้อมูลเชิงประจักษ์ถึง สภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านโดยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและสมาชิกกองทุนที่กู้เงินดำเนินงานตามวัตถุประสงค์



บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

ผลการติดตามการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ กรณีศึกษา: บ้านละลมโพธิ์ หมู่ที่ 8 ตำบล พุดซา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วยรายงานข้อมูลที่ได้ตามกรอบความคิดทฤษฎี ซิพพ์ โมเดล (CIPP Model) ซึ่งเป็นรายงานตอนที่ 1-4 และรายงานตามวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์แต่ละประการ ผลการติดตามการประเมินโครงการแบ่งเป็นแต่ละตอนดังนี้

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน

1.1 บริบทระดับประเทศ

1.1.1 ความยากจนของประเทศ

ในช่วง 5 เดือนแรกของปี 2545 มียอดคงค้าง NPL ระบบธนาคารไทย หลังจากทีลดลงได้ในช่วง เดือน ก.พ.-มิ.ค. แต่ก็กลับมามีการเคลื่อนไหวในทิศทางที่เพิ่มขึ้นต่อเนื่องในช่วงอีก 2 เดือนถัดมา โดยในเดือน พ.ค. 2545 ยอดคงค้าง NPL ระบบธนาคารขยับเพิ่มสูงขึ้นอีกประมาณ 1.7 หมื่นลบ. จากเดือนก่อนหน้า มามีจำนวนเท่ากับ 4.72 แสนลบ. ขณะที่สัดส่วนต่อสินเชื่อที่ปรับเพิ่มขึ้นจาก 11.47% เป็น 11.98% โดยเป็นที่น่าสังเกตว่า ยอดคงค้าง NPL ล่าสุด ณ สิ้น พ.ค. 2545 ของระบบธนาคารยังคงสูงกว่าโดยเปรียบเทียบกับยอด ณ สิ้นปี 2544 (ที่ระดับ 441,948 ลบ.)

ขณะเดียวกัน เมื่อพิจารณาข้อมูล NPL ในเดือนเมษายน ที่มีการแจกแจงสาเหตุการปรับเพิ่มขึ้นลดลงของ NPL ยังสะท้อนให้เห็นว่าการเพิ่มขึ้นของ NPL ยังคงเป็นปัญหา ทั้งในส่วนที่มาจาก การเพิ่มจำนวนขึ้นของ NPL รายใหม่ และในส่วนของ NPL ย้อนกลับที่ยังทรงตัวอยู่ในระดับสูง และมีสัดส่วนต่อหนี้ที่ปรับ โครงสร้างที่ยังคงเกินกว่า 20%

จากภาวะการณ์ NPL ในช่วงที่ผ่านมาของปี ทำให้คาดว่าสัดส่วนต่อสินเชื่อรวม ณ สิ้นปี 2545 นี้ ในกรณีที่ดีที่สุดก็คงจะยืนอยู่ได้เพียงในระดับที่ใกล้เคียงกับสิ้นปีก่อนหน้า ในช่วง 11-12% สำหรับระบบธนาคาร ไทย โดยในช่วงไตรมาสที่ 3 อาจจะได้รับผลบวกจากการ โอนหนี้อีกจำนวนหนึ่งของธนาคารรัฐที่มีมูลหนี้ต่ำกว่า 50 ลบ. ออกไปยัง TAMC

อย่างไรก็ดี มองว่า ปัจจัยด้านการฟื้นตัวของเศรษฐกิจจะเป็นปัจจัยที่มีน้ำหนักสูงสุดในการ กำหนดความคืบหน้าในการจัดการปัญหา NPL โดยแม้ว่าการประกาศ GDP ไตรมาสแรกจะแสดงให้เห็นถึงช่วงของการเริ่มฟื้นตัวของเศรษฐกิจ (เพิ่มจาก 2.1% ในไตรมาสก่อนหน้า เป็น 3.9%) ซึ่งทั้งปี

2545 ศูนย์วิจัยกสิกรไทย คาดว่า GDP จะเติบโตได้ 3-3.6% เทียบกับ 1.8% ในปี 2544 และเติบโตได้ต่อเนื่องในปี 2546 ในอัตรา 3.6-3.8% ก็ตาม แต่ปัจจัยเสี่ยงต่อการฟื้นตัวของเศรษฐกิจที่ประเทศยังคงต้องเผชิญ ทั้งในส่วนของปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในประเทศ นั้น ก็อาจส่งผลกระทบต่อการจัดการปัญหา NPL และทำให้สถานการณ์ NPL มีโอกาสเบี่ยงเบนไปจากเป้าหมายในกรณีที่คิดที่สุดได้ ด้วยเช่นกัน

นอกเหนือจาก ปัจจัยเสี่ยงภายนอกที่ต้องคำนึงถึง อันได้แก่ ปัญหาราคาน้ำมัน การฟื้นตัวของเศรษฐกิจโลกที่อาจออกมาต่ำกว่าคาดแล้วนั้น ปัจจัยเสี่ยงภายในที่เห็นว่าจะอาจมีผลสำคัญต่อการฟื้นตัวของเศรษฐกิจ และต่อการคลี่คลายตัวของปัญหา NPL โดยตรง คงจะประกอบไปด้วยการกระตุ้นทางการคลังจากภาครัฐซึ่งคงจะลดบทบาทลง ตั้งแต่ช่วงครึ่งหลังของปี 2545 เป็นต้นไป ตามการปรับลดกรอบวงเงินงบประมาณรายจ่ายสำหรับปีงบประมาณ 2546 ลง รวมทั้งนโยบายอัตราดอกเบี้ย ซึ่งแม้ว่าตลอดช่วงที่เหลือของปี 2545 อัตราดอกเบี้ยที่ยังมีแนวโน้มอ่อนตัวลงได้อีกเล็กน้อยจากระดับปัจจุบันจะยังคงส่งผลบวกต่อความสามารถในการจัดการ NPL แต่แนวโน้มที่ Fed อาจปรับเปลี่ยนทิศทางอัตราดอกเบี้ยของตนเพิ่มขึ้นตามการฟื้นตัวของเศรษฐกิจโลกในปี 2546 นั้น ก็อาจเป็นข้อจำกัดในการดำเนินนโยบายอัตราดอกเบี้ยต่ำในอนาคตได้เช่นกัน

สำหรับการดำเนินการในส่วนของ TAMC นั้น ล่าสุด จะเห็นได้ว่า TAMC มีความพยายามที่จะแก้ไขปรับปรุงองค์กร โดยเฉพาะในด้านอัตราค่าถึงบุคลากรขององค์กร ได้มีการปรับเปลี่ยนเพื่อให้เพียงพอกับเนื้อหา นอกจากนี้ ก็ยังมีการปรับเปลี่ยนสายงานเพื่อมุ่งหวังให้กลไกการทำงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตาม แม้ความคืบหน้าในแง่ของปริมาณจะมีปรากฏให้เห็นอย่างต่อเนื่อง ทั้งในแง่จำนวนหนี้ที่ปรับโครงสร้างได้ทั้งหมด ซึ่ง ณ สิ้น พ.ค.2545 สามารถปรับไปได้แล้ว รวม 1.57 แสนลบ. และคาดว่าจะปรับสำเร็จตามเป้า 2 แสนลบ.ภายในไตรมาสสองนี้ได้ก็ตาม แต่เห็นว่า น่าจะเป็นการคืบคลาน หากทาง TAMC ได้มีการเปิดเผยและรายงานข้อมูลที่สะท้อนให้เห็นได้ถึงประสิทธิภาพการจัดการในเชิงคุณภาพเพิ่มเติมขึ้น ในระยะต่อ ๆ มา อาทิ สถานะความคืบหน้าของหนี้ที่ทำกรปรับโครงสร้างไปแล้ว มีการย้อนกลับมาหรือไม่ มากน้อยเพียงไร ราคาของสินทรัพย์อันเป็นหลักประกันที่ได้จากการดำเนินการขายทอดตลาด เป็นต้น ทั้งนี้ คงปฏิเสธไม่ได้ว่าการจัดการหนี้ในส่วนของ TAMC ก็ถือเป็นภาพสะท้อนถึงประสิทธิภาพการจัดการปัญหาหนี้ไม่ก่อให้เกิดรายได้โดยรวมของประเทศ

ที่ต่างชาติให้ความสนใจอย่างมากเช่นกัน

1.1.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม

SMEs คือ ธุรกิจที่มีขนาดสินทรัพย์ถาวรไม่เกิน 200 ล้านบาท หรือมีการจ้างงานน้อยกว่า 200 คน SMEs จึงเป็นความหวังที่จะเป็นทางรอดอีกทางหนึ่งในการฟื้นฟูเศรษฐกิจ ผลการประเมินผลพอสรุปได้ดังนี้ แหล่งเงินทุนของ SMEs ส่วนใหญ่ได้จากแหล่งเงินทุนภายนอกกิจการ โดยเฉพาะธนาคารพาณิชย์ มีสัดส่วนร้อยละ 44.7 รองลงมาคือ ญาติพี่น้อง ร้อยละ 24.9 สำหรับแหล่งเงินทุนภายในส่วนใหญ่เป็นเงินลงทุนส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 48.2 เงินทุนหมุนเวียน ส่วนใหญ่ได้จากธนาคารพาณิชย์ ร้อยละ 61.9 รองลงมาคือ บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย และบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมขนาดย่อม ร้อยละ 12.7 และร้อยละ 10.6 ตามลำดับขนาดของตัวอย่าง SMEs ส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 75.6 สินทรัพย์ถาวรน้อยกว่า 50 ล้านบาท และร้อยละ 19.9 มีสินทรัพย์ 50-200 ล้านบาท ส่วนธุรกิจที่มีสินทรัพย์ถาวรมากกว่า 200 ล้านบาท มีเพียงร้อยละ 4.5 ซึ่งไม่นำมาประมวลผลในครั้งนี้

เครดิตทางการค้า ส่วนใหญ่ผู้ประกอบการร้อยละ 47.4 ได้รับวงเงินเครดิตและผู้ประกอบการระยะเวลาลดจากเดิม ขณะเดียวกันผู้ประกอบการส่วนใหญ่ร้อยละ 54.1 ให้เครดิตวงเงิน และร้อยละ 44.5 ลดระยะเวลาการให้เครดิตแก่ลูกค้า ปัญหาด้านการเงินของ SMEs พบว่า SMEs ประสบปัญหามากกว่าหนึ่งอย่าง โดยปัญหาด้านการเงินที่สำคัญเรียงลำดับได้ดังนี้ รายได้ตกต่ำอันเนื่องมาจากปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ คิดเป็นร้อยละ 69.4 รองลงมาคือ ปัญหาสถาบันการเงิน ไม่ปล่อยสินเชื่อ ร้อยละ 52.1 ขาดแหล่งเงินทุนหมุนเวียนร้อยละ 51.0 เรียกเก็บเงินจากลูกค้าได้ล่าช้า ร้อยละ 50.0 และต้นทุนวัตถุดิบมีราคาสูงขึ้น ร้อยละ 46.6

สำหรับปัญหาในการประกอบการด้านอื่น พบว่า ปัญหาส่วนใหญ่ที่ประสบมากที่สุด คือ ปัญหาด้านการตลาด คิดเป็นร้อยละ 68.1 การผลิต ร้อยละ 60.4 แรงงาน ร้อยละ 48.2 และการจัดการ ร้อยละ 39.4 นอกจากนี้ เป็นปัญหาอื่น ๆ อีกร้อยละ 33.4 จากภาวะวิกฤตที่ผ่านมา SMEs มีการปรับตัวเพื่อแก้ไขปัญหาสภาพคล่องหลายวิธี ได้แก่ การขอยืดหรือเลื่อนกำหนดชำระหนี้ การใช้เงินสะสมของกิจการ และการกู้ยืมเงินจากเครือข่าย นอกจากนั้น ยังได้มีการปรับตัวในด้านการผลิตและการตลาด เช่น การชะลอการลงทุนออกไป การลดขนาดธุรกิจลง การเรียกเก็บเงินจากลูกค้าเร็วขึ้น ตลอดจนการลดปริมาณการ สต็อกสินค้า ลดการจ้างงาน และลดการนำเข้าสินค้า เป็นต้น

ข้อเสนอแนะของ SMEs ร้อยละ 22.3 เสนอแนะให้ภาครัฐให้การสนับสนุนสภาพคล่อง รองลงมาคือ การให้สิทธิประโยชน์ด้านภาษี ร้อยละ 28.5 ให้เกิดการปรับปรุงโครงสร้างหนี้เพิ่มขึ้น ร้อยละ 22.2 และเสนอแนะด้านอื่น ๆ ได้แก่ ความจริงจังในการแก้ไขปัญหา การลดปัญหาการทุจริต ในวงราชการ การสร้างสาธารณูปโภคให้เพียงพอ การส่งเสริมให้เกิดการจ้างงานในท้องถิ่นเพิ่มขึ้น การแสวงหาตลาดใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น การติดตามประเมินผลผู้ประกอบการที่ทันต่อเหตุการณ์ เป็นต้น

1.1.3 สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

จากการที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สภาพัฒน์ฯ) ออกประกาศตัวเลข GDP หรือ ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศล่าสุด โดยระบุตัวเลข GDP ไตรมาสที่สี่ของปี 2543 มีอัตราการขยายตัว 3.1% และส่งผลให้อัตราการขยายตัวของปี 2543 ทั้งปี เท่ากับ 4.3% นั้น

ศูนย์วิจัยกสิกรไทยได้มีข้อสังเกต และวิเคราะห์แนวโน้มตัวเลขการขยายตัวของเศรษฐกิจในไตรมาสแรกของปี 2544 และคาดการณ์อัตราการขยายตัวของทั้งปี โดยระบุว่า แม้ว่าภาคเศรษฐกิจหลายภาค เช่นภาคอุตสาหกรรม การค้า โรงแรมและภัตตาคารมีอัตราการขยายตัวในไตรมาสสุดท้ายของปี 2543 ที่เพิ่มขึ้นจากในไตรมาสที่สาม แต่ก็พบว่าอัตราการขยายตัวในช่วงครึ่งหลังของปี 2543 นั้นชะลอตัวลงจากช่วงครึ่งแรกของปี และยังพบภาคการก่อสร้างและภาคการเงิน ยังคงมีอัตราการขยายตัวติดลบ เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปีก่อนหน้า ทั้งนี้โดยมีตัวแปรที่น่าเป็นห่วงคือการส่งออก ซึ่งมีอัตราการขยายตัวที่ชะลอตัวลงอย่างชัดเจนในครึ่งหลังของปี และรายจ่ายเพื่อการลงทุน ซึ่งกลับหดตัวลงเมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปีก่อน

สำหรับแนวโน้มการขยายตัวของเศรษฐกิจในปี 2544 นั้น มีประเด็นสำคัญๆ ดังนี้

จากการหดตัวของการส่งออกในเดือน มกราคมและกุมภาพันธ์ 2544 เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปีก่อน รวมทั้งจากการคาดการณ์เศรษฐกิจหลักๆ ของโลก เช่น สหรัฐฯกับญี่ปุ่น คงจะมีอัตราการขยายตัวที่ลดลงในช่วงครึ่งแรกของปี โดยเฉพาะในช่วงไตรมาสแรก นั้น ทำให้คาดว่าตัวเลขการส่งออกของไทยในช่วงไตรมาสแรกปี 2544 อาจจะไม่ดีนัก โดยอาจจะมีอัตราการขยายตัวต่ำมาก หรือไม่ขยายตัวเลย นอกจากนี้ ภาวะการชะลอตัวของการส่งออกดังกล่าว ยังอาจจะต้องเนื่องไปจนถึงไตรมาสที่สอง ตามการคาดการณ์ที่ว่า หากเศรษฐกิจสหรัฐจะฟื้นตัว ก็คงจะเป็นในช่วงครึ่งหลังของปี

และเนื่องจากการค้าระหว่างประเทศ ยังคงเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อเศรษฐกิจไทย พิจารณาได้จากสัดส่วนของการส่งออกและการนำเข้าสินค้าและบริการต่อ GDP (ณ ราคาคงที่) ที่สูงถึงประมาณ 64% และ 47% ตามลำดับ ดังนั้น จึงคาดได้ว่าแนวโน้มการชะลอตัวของการส่งออก คงจะส่งผลกระทบต่อเนื่องไปยังกิจกรรมทางเศรษฐกิจอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การลงทุนและการบริโภคของภาคเอกชน จะชะลอตัวลงตามการส่งออก ดังนั้น ศูนย์วิจัยกสิกรไทย จึงคาดว่าอัตราการขยายตัวของเศรษฐกิจไทยในช่วงไตรมาสแรก อาจจะอยู่ในช่วง -0.5 ถึง 1.0% ส่วน อัตราการขยายตัวของทั้งปี 2544 คงจะอยู่ในช่วง 3.0 ถึง 3.5% ภายใต้สมมุติฐานว่าเศรษฐกิจสหรัฐจะฟื้นตัวในช่วงไตรมาสที่สาม และเศรษฐกิจไทยก็จะอาจจะพลอยฟื้นตัวตามไปได้ด้วยในช่วงครึ่งหลังของปี (แต่ในทางตรงข้าม หากเศรษฐกิจสหรัฐไม่ฟื้น โอกาสที่การขยายตัวของทั้งปีจะลดลงไปต่ำกว่า 3.0% ก็จะมีค่อนข้างมาก)

รายงานการวิเคราะห์ของศูนย์วิจัยฯ กล่าวด้วยว่า เมื่อคำนึงถึงปัญหาเฉพาะหน้าในเรื่องการชะลอตัวของเศรษฐกิจข้างต้น ศูนย์ฯ จึงเห็นด้วยกับแนวทางหลายอย่างที่รัฐบาลกำลังเร่งพิจารณาเพื่อที่จะกระตุ้นการฟื้นตัวของเศรษฐกิจ ได้แก่ การพิจารณาวางเงินงบประมาณขาดดุลสำหรับปีงบประมาณ 2545 ที่ตามกระแสข่าว อาจจะเพิ่มการขาดดุลของรัฐบาลและรัฐวิสาหกิจขึ้นเป็น 2.5-2.7% ของ GDP พร้อมทั้งคงจะมีการประกาศมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจชุดใหม่ออกมาเร็ว ๆ นี้ และการใช้มาตรการควบคุมการนำเข้า โดยให้รัฐวิสาหกิจและหน่วยงานของรัฐบาล พิจารณาทบทวนรายจ่ายหรือ โครงการที่มีมูลค่าการนำเข้าสูง

ตลอดจนมาตรการทางสถาบันการเงิน โดยมาตรการหลักคงจะได้แก่ การจัดตั้ง TAMC ซึ่งน่าที่จะเป็นความคืบหน้าสำคัญของการแก้ปัญหา NPL ของสถาบันการเงินในระบบ ที่จะนำมาสู่การปรับลดอัตราดอกเบี้ย MLR ลงต่อไปได้

ทั้งนี้ ความรวดเร็วในการดำเนินการของรัฐบาลในเรื่องต่าง ๆ ดังกล่าวจะมีผลอย่างมาก โดยเฉพาะแต่กับเม็ดเงินที่ไหลเข้าสู่ระบบเท่านั้น แต่ยังมีผลต่อความเชื่อมั่นของภาคเอกชนด้วย โดยการเข้ามาแก้ไขและดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ ได้อย่างทันเวลา ย่อมทำให้ประชาชนรู้สึกมั่นคง และมีความเชื่อมั่นมากกว่าการดำเนินการที่ล่าช้า (ผู้จัดการ 260344)

1.1.4 ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน

ครัวเรือนทุกภาคของประเทศมีรายได้โดยเฉลี่ยสูงกว่ารายจ่าย (รายจ่ายในที่นี้ไม่รวม

รายจ่ายที่เป็นการสะสมทุน เช่น การผ่อนชำระค่าซื้อบ้านและที่ดิน การซื้อทรัพย์สินมีค่าต่าง ๆ) ทั้งนี้ครัวเรือนในภาคต่าง ๆ มีสัดส่วนของรายจ่ายต่อรายได้ อยู่ระหว่างร้อยละ 75.9 - 85.9 ของรายได้

สำหรับเรื่องหนี้สิน จำนวนหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนที่มีหนี้คิดเป็น 124,330 บาทสูงกว่าปี ของครัวเรือนในแต่ละภาค (ครัวเรือนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีสัดส่วนสูงที่สุดขณะที่ครัวเรือน ในเขตกรุงเทพมหานคร นนทบุรี ปทุมธานี และสมุทรปราการมีสัดส่วนต่ำที่สุด)

2541 ร้อยละ 0.9 โดยครัวเรือนในภาคเหนือมีหนี้สินเพิ่มขึ้นสูงสุดเมื่อเทียบกับปี 2541 ในอัตราร้อย ละถึง 17.6 รองลงมาเป็น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ในอัตราร้อยละ 9.6 และ 2.2 ตาม ลำดับ ขณะที่หนี้สินของครัวเรือนในกรุงเทพ-มหานคร นนทบุรี ปทุมธานี และสมุทรปราการ และ ภาคกลาง ลดลงในอัตราร้อยละ 1.4 และ 5.9 ตามลำดับ

1.1.5 บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท บางคนเรียกว่าความล้ม

สลาย ของท้องถิ่นชนบท

พลวัตการเปลี่ยนแปลงของชนบท

ชนบทกำลังเปลี่ยนแปลงจากการเกษตรแบบดั้งเดิมมาสู่การเกษตรแผนใหม่ การเปลี่ยนแปลงนี้ เป็นสาเหตุของการอพยพย้ายถิ่นจากไร่นามาสู่ชุมชนเมืองทั้งภายในและภายนอกภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้อพยพบางคนถูกดึงดูดด้วยค่าจ้างในเมือง ที่สูงกว่าและสภาพการทำงานในเมืองที่ดีกว่า ในขณะที่บางคนต้องออกจากงานเพราะไร่นาถูกขายหรือถูกละทิ้ง

(ก) ที่ดินการเกษตรที่ไร้ความอุดมสมบูรณ์กำลังถูกละทิ้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ดินที่ไม่ สามารถปฏิรูปได้ การปฏิรูปที่ดินจะทำให้สามารถใช้เครื่องจักรกลการเกษตรสมัยใหม่ได้ ในขณะที่ การรวมที่ทำกินให้เป็นผืนใหญ่เกิดได้ เพราะครัวเรือนเกษตรที่มีราย ได้ที่สามารถขยายที่ทำกินออกไป หรือเมื่อธุรกิจการเกษตรเจริญขึ้น (การทำงานกับสหกรณ์ของรัฐบาล หรือเอกชนจะช่วยให้ เกษตรกรมีความรู้เรื่องการประหยัดทางขนาด และประสิทธิภาพของเครื่องจักรกลการเกษตร)

(ข) ในขณะเดียวกัน การบุกรุกพื้นที่ป่าผืนสุดท้ายของภาคตะวันออกเฉียงเหนือก็กำลังอยู่ ในระยะสุดท้ายเมื่อคน ไร้บ้าน และไร้งานหาทางออกด้วยการทำการเกษตรแบบไม่ยั่งยืน (Subsistence farming) ทั้งนี้มีป่าเสื่อมโทรมประมาณ 11,000 ตร.กม. ที่ปราศจากผู้ดูแลและยัง ไม่มีผู้ จับจอง การถดถอยเข้าสู่การเกษตรแบบไม่ยั่งยืนนี้เป็นเพียงชั่วคราวเท่านั้น เพราะผู้บุกรุกส่วนใหญ่ จะละทิ้งไร่นาเข้าสู่เมืองเมื่อสภาพเศรษฐกิจฟื้นตัว (โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ซึ่งที่ดินขาดความ อุดมสมบูรณ์) หรือปรับปรุงไร่นาและการผลิตเมื่อมีที่ดินมากขึ้น และได้ปรับปรุงให้ทันสมัยขึ้น เมื่อได้รับกรรมสิทธิ์ในที่ดิน

สมาชิกของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนุ่มสาว ผู้ได้รับการศึกษาดี และมีความคล่องตัว จะอพยพเข้าสู่พื้นที่เมืองทั้งภายในและภายนอกภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เนื่องจากถูกดึงดูดด้วย รายได้ต่อหัวในเมืองที่สูงกว่าถึง 5 เท่าตัว เมื่อเปรียบเทียบกับรายได้จากภาคเกษตร คนจำนวนน้อยที่ได้รับการศึกษาดี ก็จะได้งานอาชีพที่มั่นคง ขณะที่ผู้ที่มีการศึกษาน้อยเพียงแต่ชั้นประถม จะหาได้เพียงงานชั่วคราวหรืองานตามฤดูกาล บางคราวเพียงแค่ 2-3 เดือน และมักจะกลับไปทำไร่ในในช่วงฤดูเก็บเกี่ยว ในขณะที่คนหนุ่มสาวและผู้อพยพที่มีการศึกษามากจะถูกดึงดูดด้วยอุตสาหกรรมการผลิต ณ บริเวณโคราช-อุตร-ฉนวนการพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (หรือบริเวณบุรีรัมย์-สุรินทร์-ศรีสะเกษ-อุบล) คนจนผู้สูงอายุจำนวนมากต้องเลิกการทำเกษตรเพราะอายุมาก ต้องขายหรือละทิ้งไร่ (และละทิ้งความมั่นคงของการมีข้าวบริโภค) อพยพย้ายถิ่นไปอยู่กับลูกหลานในสลัมตามเมืองใหญ่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ครัวเรือนเกษตรเหล่านั้นจะหลีกเลี่ยงการย้ายถิ่นที่อยู่ได้ หากมีบ้านและที่ดินประมาณ 6 ไร่ ปลูกที่ทำกินเดิม เพื่อทำการเกษตรและปลูกข้าวไว้กิน) ที่ซึ่งเศรษฐกิจนอกระบบ (Informal sector) ทำรายได้ต่อหัว (100 บาท/วัน) มากกว่าที่พวกเขาจะหาได้จากไร่

พลวัตการเปลี่ยนแปลงของเมือง

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นภาคที่มีความเป็นเมืองต่ำที่สุดในประเทศ แม้จะนำตัวเลขประชากรในพื้นที่เชื่อมต่อกับเขตเทศบาลมาคิดด้วยก็ตาม และยังมีปัญหาการใช้ตัวเลขทะเบียนราษฎร ซึ่งต่ำกว่าความเป็นจริง และทำให้ตัวเลขประชากรในพื้นที่เมืองต่ำกว่าความเป็นจริงมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ประชากรเมืองของภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีจำนวน ประมาณ 3.4 ล้านคน หรือน้อยกว่า 18% ของประชากรทั้งภาค

อย่างไรก็ตาม ประชากรในพื้นที่เมืองของภาคตะวันออกเฉียงเหนือกำลังขยายตัวในระดับสูง คือ ประมาณ 2 เท่าของพื้นที่เมืองส่วนอื่นของประเทศ (5% ต่อปี เทียบกับ 3% ต่อปี) (รวมทั้งพื้นที่ภาคมหานครและเขตเชื่อมต่อ) ทั้งหมดนี้เป็นผลมาจากการอพยพย้ายถิ่น คาดว่าประชากรเมืองของภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะมีจำนวน 5.8 ล้านคน ในปี 2548 หรือเพิ่มขึ้น 2.4 ล้านคน ใน 10 ปีระหว่าง 2548-2558 คาดว่าจะมีประชากรเพิ่มขึ้นอีก 2.2 ล้านคน หากการประมาณการที่ค่อนข้างจะอนุรักษ์นิยมเป็นจริง ประชากรเมืองในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะเพิ่มขึ้นเป็นประมาณ 28% ของประชากรทั้งหมดในปี 2548 และเป็น 37% ของประชากรทั้งหมดในปี 2558

พื้นที่เมืองกำลังขยายตัวอย่างกว้างขวางและรวดเร็วออกสู่พื้นที่ชนบทรอบด้าน ทำให้อัตราการขยายตัวของพื้นที่สูงกว่าการขยายตัวของประชากร (ประมาณ 80% ของการขยายตัวของเมืองในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเกิดนอกเขตเทศบาล) ผลก็คือความหนาแน่นสุทธิในเมืองลดลงตัวอย่าง

เช่น ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แม้ประชากรในเขตเมืองจะขยายตัวในอัตรา 5% ต่อปี แต่การขยายตัวในเชิงพื้นที่อาจเพิ่มถึงอัตรา 10% ต่อปี และการพัฒนาตามแนวถนนที่เกิดขึ้นทั่วไป ก็ทำให้เมืองขยายตัวออกตามแนวแกนรัศมี และทำให้พื้นที่ระหว่างนั้นไม่ได้รับการพัฒนา

ผลที่เชื่อมโยงกับการปรับเปลี่ยนของชนบทสู่เมือง - เมื่อพื้นที่เมืองที่แท้จริงตามไหลกว้างขวางออกนอกเขตเทศบาล นั้นหมายความว่าประชากรที่อพยพเข้ามาจำนวนอาศัยในเขต อบต. รอบนอกเขตเทศบาลและกิจกรรมใหม่ ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง โรงงานอุตสาหกรรมนิคมอุตสาหกรรมสถาบันของทางราชการ และกิจการพาณิชย์ ต่างตั้งอยู่นอกเขตเทศบาลทั้งสิ้น

ผู้อพยพเข้าเมืองส่วนใหญ่มีฐานะยากจน มีความทะเยอทะยาน เป็นคนหนุ่มสาว และมีการศึกษาดี ต่างจากผู้คนวัยเดียวกันที่ยังอาศัยอยู่ในชนบท อย่างไรก็ตามวิกฤตเศรษฐกิจช่วงที่ผ่านมา ประกอบกับอัตราการอพยพระดับสูงเพราะกระบวนการเปลี่ยนของชนบทสู่เมือง ทำให้มีสัดส่วนขนาดใหญ่เกิดขึ้นในเมืองมากขึ้น สภาพนี้เกิดขึ้นเพราะแรงงานในเมืองมีมากกว่าตำแหน่งงานที่มีให้ทำ

ฐานการผลิตนอกภาคเกษตรของภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีจำกัดในปี 2538 ภาคการผลิตทางอุตสาหกรรม คิดเป็นเพียง 13% ของมูลค่ารายได้ประชาชาติของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพิ่มขึ้นจากปี 2533 เพียงเล็กน้อย ธุรกิจและงานวิชาชีพมีสัดส่วนเพียง 12.6% ซึ่งคงที่เท่ากับปี 2533 แต่มีศักยภาพในการขยายตัวสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในจังหวัดอุดรธานี ขอนแก่น และนครราชสีมา

อุตสาหกรรมกรรมการผลิตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือส่วนใหญ่กระจุกตัวในจังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วยการผลิตสินค้าอุปโภคบริโภค สินค้าอุตสาหกรรมและอุตสาหกรรมกรรมการเกษตร พื้นที่ส่วนที่เหลือของฉนวนการพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งวังสู่นองคาย มีอุตสาหกรรมกรรมการเกษตรเป็นหลัก รวมทั้งการผลิตเครื่องจักรกลการเกษตร โดยมีการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมที่มีมูลค่าสูงและขนาดเล็ก (เช่น อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์) อยู่ที่จังหวัดอุดรธานี (อุตสาหกรรมนี้ได้รับผลกระทบน้อยมากต่อสภาพการเป็นพื้นที่อับของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เนื่องจากค่าขนส่งมีราคาถูก)

พลังผลักดัน

มีพลังสำคัญ 5 ประการ ในการเปลี่ยนแปลงของชนบท ได้แก่ เศรษฐกิจและสังคมสิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยี สำหรับด้านเศรษฐกิจและสังคมมีแรงผลักดัน 2 ประการ คือ (i) สัดส่วนเปรียบเทียบของรายได้ต่อหัวในเขตเมืองที่สูงกว่ารายได้ต่อหัวในเขตชนบท (ภาคเกษตร) และ (ii) ระดับการศึกษาต่ำของคนชนบท ในด้านสิ่งแวดล้อมพลังผลักดัน คือ มีที่ดินว่างเปล่าให้จับจองน้อยลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ดินที่มีการชลประทานและมีน้ำพอใช้ตลอดปี (ปัจจัยที่เป็นข้อจำกัดของการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือ ภูมิอากาศ (มีปริมาณน้ำฝนน้อยและมีฝนตกไม่สม่ำเสมอ) มี

เพียง 15% ของที่ทำกินในภาคนี้ที่มีระบบชลประทานที่มีประสิทธิภาพ) ในส่วนของพลังผลักดันทางเทคโนโลยี คือ การปรับปรุงพันธุ์พืชและการจัดการไร่นา

พลังผลักดันที่สำคัญ คือ ด้านเศรษฐกิจ : รายได้ต่อหัวต่อปีของคนภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีค่า 5,900 บาท ตัวเลขมาจากประมาณการรายได้ประชาชาติสาขาเกษตรของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 73,660 ล้านบาท หารด้วยจำนวนคน 12.5 ล้านคน (ตัวเลขนี้สอดคล้องกับรายได้ของครัวเรือนเกษตรจากไร่นาที่มีเอกสารสิทธิ์ปีละ 31,191 บาท) ในขณะที่รายได้ต่อคนต่อปีของคนเมืองในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นจำนวน 150,000 บาท หรือคิดเป็น 25 เท่า ของรายได้จากการเกษตร หรือ 10 เท่า ของรายได้ต่อหัวทั้งหมดของคนชนบท

1.1.6 ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าต่างประเทศ

สถานการณ์เดือนมีนาคม 2544 เต็มไปด้วยเหตุการณ์ที่ชวนระทึกและตื่นตา ได้แก่ การระเบิดเครื่องบิน โบอิงเที่ยวบิน TG114 การประชุมปฏิบัติการของรัฐบาลหลายครั้งเพื่อแก้ปัญหาเร่งด่วน นับตั้งแต่การตั้งบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย การประกันสุขภาพถ้วนหน้าหรือที่รู้จักในนามว่า "30 บาทรักษาทุกโรค" ไปจนถึงการทำสงครามด้านยาเสพติด การประชุมปฏิบัติการเหล่านี้ บวกกับการริเริ่มปฏิบัติอย่างอื่น เช่นการขึ้นเงินเดือนราชการ สร้างบรรยากาศของการเมืองใหม่ขึ้นในบางด้าน ได้แก่ การบริหารงานเชิงรุก การมองสู่ข้างในมากขึ้น แทนการมองออกข้างนอกได้แก่มุ่งหวังการส่งออกและการลงทุนจากต่างชาติซึ่งยากลำบากขึ้นทุกที การมองสู่กิจการขนาดเล็กและขนาดกลาง และประชาชนรากหญ้ามากขึ้น แทนการมองแค่สถาบันการเงินและอุตสาหกรรมขนาดใหญ่

เรื่องที่ได้รับ ความสนใจอย่างมาก ก็คือภาวะเศรษฐกิจชะลอตัวอย่างแรงของสหรัฐ ซึ่งมีขนาดเศรษฐกิจใหญ่ลำดับหนึ่งของโลก และสัญญาณเศรษฐกิจที่ยากลำบากขึ้นของญี่ปุ่นที่มีขนาดเศรษฐกิจเป็นลำดับสอง เมื่อรวมสองปัจจัยนี้เข้าด้วยกัน ก็มีการคาดคะเนกันว่าเศรษฐกิจโลกในปี 2544 นี้จะชะลอตัวลง และความเป็นไปได้ที่เศรษฐกิจโลกจะเข้าสู่ภาวะถดถอยก็มีอยู่ รวมความแล้วก็คือเศรษฐกิจโลกอยู่ในอาการป่วยไข้ไม่แข็งแรง ซึ่งก็เป็นอาการป่วยไข้ของระบบทุนนิยมโลกด้วย

โดยปกติ ปัญหาทางเศรษฐกิจมักนำไปเกิดปัญหาทางการเมืองและสังคมตามมา ปัญหาเศรษฐกิจยิ่งรุนแรงและยืดเยื้อ ปัญหาทางการเมืองและสังคมก็ยิ่งสูง ในทางการเมืองมักทำให้เกิดคณะและกลุ่มปกครองเดิมสูญเสียอำนาจลงไป เช่นพรรคเสรีประชาธิปไตยในญี่ปุ่นที่ปกครองประเทศมาหลายสิบปีสูญเสียความนิยม และเกิดกลุ่มอำนาจใหม่ขึ้นมา กรณีประเทศอินโดนีเซียก็เห็นได้ชัด ในทางสังคมเกิดการขยายตัวของความยากจน การสิ้นหวัง นำไปสู่ความปั่นป่วน จนถึงกลายเป็นการจลาจลหรือกระทั่งสงครามกลางเมืองได้

เมื่อเกิดวิกฤติเศรษฐกิจ โดยเฉพาะเมื่อเศรษฐกิจโลกเข้าสู่ภาวะถดถอย แต่ละประชาชาติก็คืนรนเอาตัวรอด และมีแนวโน้มไปสู่แนวคิชาตินิยม การกีดกันทางเชื้อชาติและการค้า ดังเช่นที่เคยเกิดขึ้นเมื่อเศรษฐกิจโลกตกต่ำใน พ.ศ.2472 จนเป็นสาเหตุนำไปสู่สงครามโลกครั้งที่สอง

อย่างไรก็ตาม หากเกิดเศรษฐกิจโลกตกต่ำจริง แต่สภาพแวดล้อมก็เปลี่ยนไปมากไม่เหมือนเมื่อครั้งก่อนสงครามโลกครั้งที่สองหลายประการ ดังนั้นชาตินิยมที่หากจะเกิดขึ้น ก็มีลักษณะซับซ้อนและหลากหลายกว่าเดิม สภาพแวดล้อมซึ่งเปลี่ยนไปที่สำคัญได้แก่ 1) เกิดประชาชาติขึ้นมาในปัจจุบัน จำนวนไม่น้อยหลุดพ้นจากการเป็นอาณานิคมและกึ่งอาณานิคม ประชาชาติเหล่านี้ยังจับกลุ่มรวมตัวกันในเขตภูมิภาคต่างๆ 2) เกิดลักษณะพึ่งพากันระหว่างประชาชาติสูงขึ้น เนื่องจากการขยายตัวของการค้าโลก ตลาดเงิน ตลาดทุน และการลงทุนข้ามชาติ 3) การเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อมธรรมชาติ เรียกร้องให้มีความร่วมมือระหว่างชาติเพื่อแก้ไข 4) การเกิดขึ้นของขบวนการประชาสังคมโลก อันประกอบด้วยองค์กรพัฒนาเอกชนหรือเอ็นจีโอและองค์กรประชาชน สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไปนี้อาจทำให้ความรุนแรงของชาตินิยมแบบเดิมลดลง

นับแต่เกิดวิกฤติเศรษฐกิจใหญ่ ในประเทศไทยได้มีกระแสชาตินิยมทางเศรษฐกิจเกิดขึ้น บางทีเรียกว่าชาตินิยมใหม่ กระแสนี้เติบโตได้ค่อนข้างช้า เนื่องจากอิทธิพลแทรกซึมของกลุ่มทุนโลก และการผูกพันกับตลาดโลกอย่างสูง แต่ก็ได้รับहतอภัยจากการยึดมือของวิกฤติ จนกระทั่งเริ่มมีบทบาททางการเมืองชัดเจน กระแสชาตินิยมใหม่ของไทยในปัจจุบัน ที่แสดงออกสำคัญได้แก่ การนิยมไทย การพึ่งตนเอง การเปิดประเทศเสรีแบบมี “กั๊กดัก” และแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง การมีส่วนร่วมและชุมชนเข้มแข็ง การปรับตัวเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน

1.2 บริบทระดับท้องถิ่น

1.2.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน

ชาวบ้านละลมโพธิ์เดิมเป็นประชากรที่อพยพมาจากบ้านพุดชา ตำบลพุดชา อำเภอมือง จังหวัดนครราชสีมา ได้มีการอพยพกันมาอยู่ตามริมคลอง เพื่อประกอบอาชีพในการทำนา ทำนาสวนผัก เพื่อบริโภคหรือเพื่อค้าขายหารายได้ในการใช้จ่ายในครอบครัว และที่ชาวบ้านได้อพยพมาในบริเวณ นี้เพราะพื้นที่แห่งนี้มีความอุดมสมบูรณ์น้ำไหลผ่านจากคลองละลมตลอดปี และมีดินโพธิ์ใหญ่ขึ้นอยู่ที่ริมคลองละลม จึงเป็นที่มาของชื่อหมู่บ้าน “ละลมโพธิ์” ประกอบกับพื้นที่แถบนี้เป็นที่ลุ่ม เหมาะสำหรับการทำนาทำสวนเป็นอย่างมาก ต่อมาได้มีประชากรอพยพตามกันมาอยู่เรื่อยๆ จนทำให้ชาวบ้านรวมกลุ่มกันเป็นหมู่บ้าน เมื่อปี พ.ศ. 2450 เป็นต้นมา โดยมีบุคคลที่อพยพมากลุ่มแรกคือ

1. นายขาว มะสันเทียะ
2. นายจันทร์ นอกพุดชา
3. นายพาน รวมใหม่

1.2.2 สภาพปัจจุบัน

ทำเลที่ตั้ง

หมู่บ้านละลมโพธิ์ หมู่ที่ 8 ตำบลพุดชา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา อยู่ทางทิศใต้ของตัวจังหวัดนครราชสีมา โดยมีระยะห่างจากจังหวัด 12 กิโลเมตร การคมนาคมมีอยู่ 1 เส้นทาง ใช้เส้นทางถนนพุดชา - วัดเลียบ เส้นทางสะดวก ลักษณะของบ้านเรือนส่วนใหญ่ 2 ชั้นอยู่กันเป็นกลุ่ม ซึ่งมีถนนตัดหมู่บ้าน และมีคลองตัดผ่าน บ้านละลมโพธิ์ตั้งอยู่ในเขตตำบลพุดชา ซึ่งมีทั้งหมด 18 หมู่บ้าน ดังนี้

- | | |
|------------|----------------------|
| หมู่ที่ 1 | บ้านมะเดื่อ |
| หมู่ที่ 2 | บ้านพุดชา |
| หมู่ที่ 3 | บ้านพุดชาริมบึง |
| หมู่ที่ 4 | บ้านคอนกระตัง |
| หมู่ที่ 5 | บ้านบุกระถิน |
| หมู่ที่ 6 | บ้านกล้วย |
| หมู่ที่ 7 | บ้านตะโก |
| หมู่ที่ 8 | บ้านละลมโพธิ์ |
| หมู่ที่ 9 | บ้านสระโพธิ์ |
| หมู่ที่ 10 | บ้านศิระช้าง |
| หมู่ที่ 11 | บ้านเขว้า |
| หมู่ที่ 12 | บ้านหนองยารักษ์ |
| หมู่ที่ 13 | บ้านลำโพง |
| หมู่ที่ 14 | บ้านน้อย |
| หมู่ที่ 15 | บ้านละลมเหนือ |
| หมู่ที่ 16 | บ้านดอนพัฒนา |
| หมู่ที่ 17 | บ้านหนองยารักษ์เหนือ |
| หมู่ที่ 18 | บ้านดอนพัฒนา |

อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ ติดต่อกับ บ้านละลมเหนือ ตำบลพุดซา อำเภอเมือง
จังหวัดนครราชสีมา

ทิศใต้ ติดต่อกับ บ้านคนชุม ตำบลปรุใหญ่ อำเภอเมือง
จังหวัดนครราชสีมา

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ บ้านกรีน ตำบลหนองจะบก อำเภอเมือง
จังหวัดนครราชสีมา

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ บ้านพลกรัง ตำบลพลกรัง อำเภอเมือง
จังหวัดนครราชสีมา

สภาพที่ดิน

ลักษณะพื้นที่เป็นที่ราบลุ่ม ดินบริเวณที่ตั้งบ้านเรือนเป็นดินเหนียว ส่วน
บริเวณทุ่งนาส่วนใหญ่เป็นดินเหนียว เหมาะแก่การปลูกผักและทำนาของชาวบ้านในหมู่บ้าน

ป่าไม้และพื้นที่สาธารณะ

ปัจจุบันหมู่บ้านละลมโพธิ์เป็นที่ราบลุ่ม ใช้ในการปลูกผัก ทำการเกษตรและปลูก
ข้าว ด้านป่าไม้ก็พอมีอยู่แต่ไม่มากนัก เพราะส่วนใหญ่จะทำการเกษตร พื้นที่สาธารณะก็มีไม่มาก
เพราะว่าถ้าหากเป็นซอยเล็ก ๆ ก็จะถมทำเป็นถนนเข้าบ้าน

แหล่งน้ำที่สำคัญของชุมชน

แหล่งน้ำในหมู่บ้านละลมโพธิ์มีแม่น้ำสำคัญอยู่ 1 สาย คือคลองบริบูรณ์ หรือ
คลองละลม ซึ่งไหลผ่านจากฝายโคกแฝก ตำบลโคกกรวด ซึ่งน้ำจะมีตลอดปีเพื่อให้ได้ทำการ
เกษตร ทำนา ภายในหมู่บ้านละลมโพธิ์ ได้มีการขุดสระเพียง 1 สระ

ระบบสาธารณูปโภค

ระบบสาธารณูปโภคในหมู่บ้านทั้งถนน ไฟฟ้า ประปา และ โทรศัพท์ได้มีการ
เปลี่ยนแปลงต่อเนื่องมาเป็นลำดับ ดังนี้

ถนน แต่เดิมถนนเมื่อเริ่มก่อตั้งหมู่บ้านมีสภาพเป็นทางเกวียน และได้
เปลี่ยนมาเป็นถนนลูกรัง เมื่อ พ.ศ. 2525 โดยถนนรอบหมู่บ้านนี้มีระยะทางยาวประมาณ 2
กิโลเมตร จากนั้นเปลี่ยนมาเป็นถนนคอนกรีตยาว 1,500 เมตร เมื่อปี พ.ศ.2542

ไฟฟ้า ในหมู่บ้านเข้ามาเมื่อ พ.ศ. 2519 ปัจจุบันทุกครัวเรือนมีไฟฟ้าใช้
ประปา ในหมู่บ้านใช้น้ำประปาบ้านละลมโพธิ์ ซึ่งเป็นประปาที่สูบจากคลอง

สาธารณะ

โทรศัพท์สาธารณะในหมู่บ้าน ไม่มี แต่ใช้โทรศัพท์สาธารณะร่วมกับหมู่บ้านใกล้เคียง และชาวบ้านมีโทรศัพท์บ้านใช้จำนวน 12 หลังคาเรือน

ประชากร

ปัจจุบันหมู่บ้านน้อยมีครัวเรือนทั้งสิ้น 120 ครัวเรือน มีประชากรทั้งหมด 471 คน ชาย 232 คน หญิง 239 คน โดยมีประชากรวัยต่างๆ ดังนี้

ประชากรวัย 1 วัน-3ปีเต็ม	จำนวน 43	คน
3 ปี 1 วัน-6 ปีเต็ม	จำนวน 39	คน
6ปี 1 วัน-12 ปีเต็ม	จำนวน 38	คน
12ปี 1 วัน-14 ปีเต็ม	จำนวน 59	คน
14ปี 1 วัน-18 ปีเต็ม	จำนวน 45	คน
18 ปี 1 วัน-50 ปีเต็ม	จำนวน 116	คน
50ปี 1 วัน-60ปีเต็ม	จำนวน 30	คน
60ปี 1 วันขึ้นไป	จำนวน 51	คน

โรงเรียนและการศึกษา

ชาวบ้านส่วนใหญ่จะส่งบุตรหลานไปศึกษาในระดับประถมที่ โรงเรียนละลมโพธิ์ ตั้งอยู่ในตำบลพุดซา และไปศึกษาระดับมัธยมศึกษาที่โรงเรียนโคราชพิทยาคม ตั้งอยู่ในตำบลในเมือง และโรงเรียนพุดซาพิทยาคม ตั้งอยู่ที่ตำบลพุดซา

โดยมีสมาชิกในหมู่บ้านที่ไปศึกษานอกหมู่บ้านดังนี้

ระดับประถมศึกษา	22	คน
ระดับมัธยมศึกษา	8	คน
นักศึกษาผู้ใหญ่	3	คน
สูงกว่าระดับมัธยมศึกษา	3	คน

สุขภาพอนามัย

ชาวบ้านละลมโพธิ์ใช้บริการสาธารณสุขที่สถานีอนามัยพุดซา ตั้งอยู่ที่บ้านตะโก ตำบลพุดซา ซึ่งชาวบ้านละลมโพธิ์มีสุขภาพดีถ้วนหน้า

เครือญาติ

ระบบเครือญาติส่วนใหญ่จะเป็นแบบครอบครัวเดี่ยว คือมีการอยู่อาศัยกันแค่ พ่อ แม่ ลูก แต่ก็จะมีครอบครัวของ ปู่ ย่า ตา ยาย อาศัยอยู่อีกครอบครัวหนึ่งเป็นครอบครัวขยายอยู่ในบริเวณ ใกล้เคียง นั่นคือบริเวณบ้าน โดยรอบจะเป็นการอยู่อาศัยของญาติพี่น้องแทบทั้งสิ้น

ผู้นำและการเมืองการปกครอง

ผู้นำในหมู่บ้านอย่างเป็นทางการคือหมู่บ้าน และอย่างไม่เป็นทางการก็จะเป็นผู้เฒ่าผู้แก่ในหมู่บ้านที่มีคนเคารพนับถือ เช่น ผู้นำทางศาสนา ผู้นำในการพัฒนาหมู่บ้าน เป็นต้น สำหรับผู้นำอย่างเป็นทางการ คือ ผู้ใหญ่บ้านและคณะกรรมการหมู่บ้าน ดังมีรายชื่อต่อไปนี้

1. นายไพโรจน์	โพธิ์สูงเนิน	ผู้ใหญ่บ้าน
2. นายพวง	หัดขุดทด	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
3. นายสุทธิพงษ์	จำหมื่นไวย	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
4. นายฉวี	นอกพุดซา	อบต.
5. นายสอิ่ง	เข็มพุดซา	อบต.

1.2.3 ด้านเศรษฐกิจทั้งหมู่บ้าน

ชาวบ้านส่วนใหญ่ในหมู่บ้านตะลมโพธิ์ประกอบอาชีพทางการเกษตร และส่วนมากจะทำนา ร่วมกับการปลูกผักขาย หรือปลูกผักขายอย่างเดียว ทำให้ต้องเสี่ยงกับภาวะสินค้าการเกษตรผันผวนซึ่งจะทำให้ราคาผลผลิตตกต่ำ ชาวบ้านที่ประกอบอาชีพทางการเกษตรส่วนใหญ่จึงเป็นผู้ที่มีรายได้ต่ำคือ ประมาณ 20,000-30,000 บาทต่อปี นอกจากกลุ่มอาชีพทางการเกษตรแล้วยังมีอาชีพอื่นอีก คือ รับจ้าง รับราชการ ทำขาย ชาวบ้านกลุ่มนี้จะมีรายได้ต่อปีอยู่ในช่วง 50,000 ถึง 100,000 บาทต่อปี แต่โดยส่วนใหญ่แล้วชาวบ้านที่ประกอบอาชีพทางการเกษตรจะมีคนในครัวเรือนที่ไปประกอบอาชีพอื่น ๆ อีกทำให้มีรายได้รวมทั้งครัวเรือนเพิ่มขึ้น ดังนี้

- 1) มีพื้นที่ทำการเกษตร 131 ไร่ เป็นที่นา 114 ไร่ เป็นที่สวน 10 ไร่ และเป็นพื้นที่ปลูกพืชไร่ 7 ไร่
- 2) มีผลผลิตทำนาทั้งหมู่บ้านปีละ 51.3 เกวียน ขายไปจำนวน 300 กิโลกรัม เก็บไว้รับประทาน 51,000 กิโลกรัม

3) มีผลผลิตจากการเกษตรดังนี้

- ผลผลิตจากการทำสวนผัก จำนวน 5 ครอบครัวยุคคิดเป็นรายได้รวมประมาณ 100,000 บาท/ปี
- ผลผลิตจากไร่มันสำปะหลัง จำนวน 2 ครอบครัวยุคคิดเป็นรายได้รวมประมาณ 35,000 บาท/ปี
- ผลผลิตจากการเลี้ยงสัตว์ จำนวน 7 ครอบครัวยุคคิดเป็นรายได้รวมประมาณ 140,000 บาท/ปี

4) การประกอบอาชีพ

มีอาชีพทำนา	39 ครอบครัว	รับราชการ	5 ครอบครัว
ค้าขาย	4 ครอบครัว	รับจ้าง	6 ครอบครัว
อาชีพทำสวน	4 ครอบครัว		

5) รายได้ของประชาชนในหมู่บ้านต่อปีในแต่ละครอบครัว โดยสรุปรวมทั้ง
หมดประมาณ

10,000-20,000 บาท	จำนวน 4 ครอบครัว
20,001-30,000 บาท	จำนวน 39 ครอบครัว
30,001-50,000 บาท	จำนวน 3 ครอบครัว
50,001-1,000,000 บาท	จำนวน 4 ครอบครัว

1.2.4 ด้านวัฒนธรรม

ชาวบ้านละลมโพธิ์นับถือศาสนาพุทธ และไปประกอบพิธีกรรมทางศาสนาที่วัด
บ้านละลมโพธิ์ ผู้นำทางศาสนาที่ชาวบ้านให้ความเคารพคือ นายบัว เข้มพุดชา

ประเพณีและงานบุญที่สำคัญในรอบหนึ่งปีคือ

เดือน มกราคม	ทำบุญประเพณี ขึ้นปีใหม่
เดือน กุมภาพันธ์	ทำบุญประเพณี วันมาฆบูชา และทอดผ้าป่า
เดือน เมษายน	ทำบุญประเพณี วันสงกรานต์
เดือน พฤษภาคม	ทำบุญประเพณี วิสาขบูชา
เดือน กรกฎาคม	ทำบุญประเพณี เข้าพรรษา
เดือน สิงหาคม	ทำบุญประเพณี วันแม่แห่งชาติ
เดือน ตุลาคม	ทำบุญประเพณี ทอดกฐิน
เดือน พฤศจิกายน	ทำบุญประเพณี วันลอยกระทง
เดือน ธันวาคม	ทำบุญประเพณี วันพ่อแห่งชาติ และวันส่งท้ายปีเก่า

2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองโดยภาพรวม มีดังนี้

2.1 ผลการประเมินหน่วยระบบ A

2.1.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A พบว่า

- 1) นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จากการสัมภาษณ์และจัดเวทีชาวบ้านพบว่า ในช่วงแรกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านจะเข้าใจระเบียบกองทุนหมู่บ้านพอสมควร ในขณะที่ชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่ค่อยเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านมากนัก เพราะก่อนที่จะมีกองทุนหมู่บ้านก็มีโครงการต่างๆที่จัดตั้งขึ้นตามนโยบายของรัฐบาลอยู่หลายองค์กร ทำให้ชาวบ้านบางคนสับสนทราบแต่เพียงว่าเป็นกองทุนที่ให้เงินกู้แก่สมาชิก ไม่ทราบเกี่ยวกับระเบียบกองทุน โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับระเบียบของกองทุนสมาชิกโดยทั่วไปจะไม่ค่อยทราบรายละเอียด แต่ปัจจุบันชาวบ้านมีความเข้าใจมากขึ้น
- 2) เงิน 1 ล้านบาท กองทุนหมู่บ้านละลมโพธิ์ได้รับเงินโอนจากบัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติเข้าบัญชีกองทุนหมู่บ้านละลมโพธิ์ ซึ่งเป็นบัญชีธนาคารออมสินเลขที่ 06-4310-20-0098021-5 เมื่อวันที่ 19 เดือนตุลาคม พ.ศ. 2544 และได้จัดสรรให้กู้แก่สมาชิกที่ขอกู้เพื่อการพัฒนาอาชีพจำนวน 76 ราย เป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น 993,000 บาท คงเหลือเงินในบัญชี 7,000 บาท โดยได้มีการจัดสรรตามระเบียบที่ได้ร่วมกันจัดทำขึ้น โดยไม่จัดต่อระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จากเงินที่เหลือเพียง 7,000 บาทนี้ ทำให้กองทุนฯ ไม่สามารถจัดสรรเงินให้แก่สมาชิกที่ต้องการขอกู้เพิ่มเติมได้อีก แม้แต่สมาชิกที่มีเหตุผลเงินหรือจำเป็นเร่งด่วนเพราะไม่สามารถจัดสรรได้อย่างทั่วถึง
- 3) คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านละลมโพธิ์ ได้จากการร่วมเสนอชื่อของชาวบ้านที่เข้าร่วมประชาคมจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านละลมโพธิ์ โดยการที่มีผู้เสนอชื่อบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์การทำงานต่างๆในหมู่บ้าน และเป็นคนดี อีกทั้งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด ผู้ที่ถูกเสนอชื่อและได้รับการลงคะแนนเสียงเกิน 1 เสียงถือว่าได้ผ่านการคัดเลือกเป็นคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านละลมโพธิ์ การลงมติเป็นไปอย่างเอกฉันท์ ได้คณะ

กรรมการในสัดส่วน ชาย 8 คน หญิง 7 คน รวม 15 คน และผู้ทรงคุณวุฒิและที่ปรึกษาจำนวน 8 ท่าน ดังมีรายชื่อต่อไปนี้

1. นายไพโรจน์	โพธิ์สูงเนิน	ประธานกองทุน
2. นายสอั้ง	แจ่มพุดซา	รองประธาน
3. นายสุทธิพงษ์	จำหมื่นไวย	เหรัญญิก
4. นางสาว	นอกพุดซา	เลขานุการ
5. นายรัตน์	คงพุดซา	กรรมการ
6. นายพวง	หัดขุนทด	กรรมการ
7. นายรวย	โพนกขุนทด	กรรมการ
8. นายคำ	นิลพุดซา	กรรมการ
9. นายฉลวย	ขอนแก่นพุดซา	กรรมการ
10.นางบัวหัตถ์	เห็ดขุนทด	กรรมการ
11.นางรัศมี	ขอนแก่นพุดซา	กรรมการ
12.นางกรรณทรัพย์	เรียงสันเทียะ	กรรมการ
13.นางเตือนใจ	นอกพุดซา	กรรมการ
14.นางบุญมา	ปรางปรุ	กรรมการ
15.นางระนอง	แนมพลกรัง	กรรมการ

4) ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A

1) กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของกองทุนพบว่า ในการคัดเลือกผู้กู้จะพิจารณาจากผู้ขอกู้ในทุกสาขาอาชีพ สำหรับผู้ขอกู้ของหมู่บ้านละลมโพธิ์มีทั้งหมด 76 ราย ทุกรายยื่นคำขอกู้เพื่อนำเงินไปเป็นทุนในการพัฒนาอาชีพ ทางคณะกรรมการได้พิจารณาตามเกณฑ์ที่กำหนดในระเบียบกองทุนดังนี้คือ ผู้ขอกู้ผ่านการพิจารณาให้กู้ทั้ง 76 ราย มีอาชีพที่แตกต่างกันไปดังนี้คือ

- อาชีพทางการเกษตร ได้แก่ ป่ลูกพีช จำนวน 67 ราย
- อาชีพทางการค้าขาย ได้แก่ ขายของชำ จำนวน 9 ราย

โดยได้พิจารณาเงินกู้ให้เหมาะสมกับความสามารถในการนำเงินไปดำเนินการในกิจกรรมที่ขอกู้ของผู้กู้แต่ละราย เพื่อให้การนำเงินไปใช้ให้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ขอกู้และสามารถชำระคืนได้เมื่อครบกำหนดชำระการคิดดอกเบี้ยเงินกู้ กำหนดไว้ในอัตราร้อยละ 6 ต่อปี

2) กระบวนการทำบัญชีของกองทุน เป็นหน้าที่ของเหรียญกฐิในการทำบัญชีโดยตรง โดยยึดหลักเกณฑ์แบบฟอร์มต่าง ๆ ของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ซึ่งประกอบด้วย ทะเบียนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง, บัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแนบท้ายประกาศคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติสรุปผลการประเมินความพร้อมการจำแนกประเภทกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

3) การบริหารจัดการตามระเบียบของกองทุน

4) การแนะนำวิธีทำธุรกิจและการช่วยจัดหาตลาด จากการติดตามการดำเนินงานของกองทุนไม่พบการแนะนำวิธีทำธุรกิจ และการจัดหาตลาดให้แก่ผู้กู้ อาจเนื่องมาจากผู้กู้ทุกรายเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการดำเนินกิจการอยู่แล้ว และส่วนใหญ่ชาวบ้านจะมีการปรึกษาหารือกันเป็นประจำอยู่แล้ว

2.1.2 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

- 1) ผลโดยตรง กองทุนหมู่บ้านละลมโพธิ์ทำให้นโยบายของรัฐบาลที่ต้องการกระจายเงินสู่ท้องถิ่นได้ถึงมือประชาชน โดยเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในการประกอบอาชีพหลากหลายอาชีพของประชาชนในหมู่บ้าน ซึ่งกองทุนหมู่บ้านละลมโพธิ์ สามารถจัดสรรเงินให้แก่ผู้กู้เพื่อพัฒนาอาชีพและสร้างงานสร้างรายได้ให้แก่สมาชิกในหมู่บ้านได้
- 2) ผลกระทบโดยตรง
 - จำนวนผู้กู้ที่ได้ จากการบริหารจัดการตามระเบียบของกองทุนสามารถพิจารณาจัดสรรให้แก่สมาชิกที่ขอกู้ได้ทุกรายจำนวน 76 ราย
 - จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้าน การที่มีกองทุนหมู่บ้านทำให้เกิดกองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านถึง 1 ล้านบาท ทำให้หมู่บ้านมีเงินทุนหมุนเวียนเพิ่มขึ้น การรับสมัครสมาชิกที่สมาชิกทุกคนต้องถือหุ้นๆละ 100 บาทอย่างน้อยคนละ 1 หุ้น การปล่อยกู้แก่สมาชิกทุกปีพร้อมเรียกเก็บดอกเบี้ยรายปี เงินตั้งจะออมทรัพย์ที่สมาชิกทุกคนต้องฝากทุกเดือน
 - การขยายกิจการของผู้กู้ ผู้กู้ทุกรายเป็นผู้ที่ขอกู้เพื่อพัฒนาอาชีพทำให้เกิดการขยายกิจการที่เพิ่มขึ้น เพราะมีการเพิ่มทุนให้กับกิจการ จากการสัมภาษณ์ผู้กู้ส่วนใหญ่ร้อยละ 75 นำเงินไปใช้จ่ายจริงตามคำขอกู้ มีเพียงร้อยละ 25 เท่านั้นที่ไม่นำเงินไปใช้ตามที่เขียนในโครงการขอกู้ ซึ่งหากผู้ก้นำเงินที่กู้ได้ไปพัฒนาอาชีพจริงตามคำขอกู้กิจการที่ขยายขึ้นหรืออาจไม่เป็นการขยายกิจการ

ย่อมส่งผลถึงการพัฒนาอาชีพได้จริง แต่จากการสัมภาษณ์ กองทุนหมู่บ้าน ได้พิจารณาเงินกู้ให้แก่สมาชิกที่ขอกู้เพื่อพัฒนาอาชีพเท่านั้นทำให้ไม่เกิดกิจการใหม่ๆขึ้นในหมู่บ้าน

3) ผลกระทบโดยอ้อม

- 1) กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพและความเข้มแข็ง
- 2) ท้องถิ่นมีเครือข่ายการเรียนรู้
- 3) ท้องถิ่นมีเครือข่ายการตลาด
- 4) ท้องถิ่นมีภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ

เนื่องจากเป็นช่วงเริ่มต้นของโครงการ ผลต่อการบริหารยังไม่สามารถประเมินได้มากนัก แต่คาดว่าในระยะยาวกองทุนฯจะสามารถดำเนินการได้ดีขึ้นทั้งในด้านของเงินทุนของกองทุนฯที่น่าจะเพิ่มขึ้นจากดอกเบี้ยเงินกู้แต่ละปี และประสบการณ์ในการบริหารงานจากปีที่ผ่านมา

2.2 ผลการประเมินหน่วยระบบ B

2.2.1 ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบ B พบว่า

- 1) ประสิทธิภาพและความรู้ความสามารถในการดำเนินกิจการของผู้กู้ ผู้กู้ส่วนใหญ่ที่ขอกู้โดยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการเกษตรเป็นอาชีพหลักและขอกู้เงินเพื่อไปดำเนินการตามอาชีพหลักของตนเองซึ่งล้วนเป็นผู้ที่มีประสิทธิภาพ
- 2) หนี้สินของผู้กู้ จากการพิจารณาให้กู้ของคณะกรรมการจะพิจารณาผู้ที่มีหนี้สินน้อยหรือไม่มีหนี้สินเลย ผู้กู้ส่วนใหญ่จึงเป็นผู้ที่ไม่มีหนี้สินหรือมีหนี้สินเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ทำให้ไม่เกิดปัญหาในการก่อหนี้เพิ่มขึ้นให้กับผู้มีหนี้สินอยู่แล้ว
- 3) ระยะเวลาให้กู้ ผู้กู้ส่วนใหญ่จะกู้ไปเพื่อดำเนินกิจกรรมด้านการเกษตร ทำให้ต้องการที่จะให้ยึดกำหนดในการชำระคืนเงินกู้ เพราะเมื่อถึงกำหนดชำระคืนเงินกู้จะไม่ตรงกับช่วงระยะเวลาที่ผลผลิตออกสู่ตลาด

2.2.2 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B

- 1) จำนวนเงินที่ได้จากการกู้กองทุน คณะกรรมการพิจารณาเงินกู้ด้วยความเหมาะสม โดยดูจากผู้กู้แต่ละรายมีความสามารถในการชำระคืนเงินกู้ ผู้กู้พอใจในการพิจารณาอนุมัติจำนวนเงินกู้ แต่ก็ยังมีบางรายเป็นผู้ที่มีรายได้น้อยแต่มีความตั้งใจ

ต้องการเงินทุนเพื่อนำไปพัฒนาอาชีพของคนให้ดีขึ้น แต่ได้รับเงินกู้ยืมหรือไม่ผ่านการพิจารณาเพราะกองทุนไม่มั่นใจว่าจะสามารถส่งคืนเงินได้ตามกำหนด

- 2) สถานที่ และวัตถุประสงค์ การดำเนินงานของผู้กู้ส่วนใหญ่จะใช้แรงงานจากครัวเรือนเอง และใช้สถานที่ของผู้กู้ที่อยู่ในบริเวณหมู่บ้าน ผู้กู้ส่วนใหญ่จะนำเงินไปลงทุนเองแต่อาจจะไม่ตรงกับวัตถุประสงค์ที่เขียนไว้

2.2.3 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ B

- 1) การทำกิจการอย่างถูกวิธีของผู้พบว่า สมาชิกผู้กู้ส่วนใหญ่ นำเงินไปใช้ตามที่ได้ขอกู้ไว้ แต่ผู้กู้บางรายก็ได้นำเงินไปใช้ในกิจกรรมอื่นด้วย ซึ่งในการทำกิจการส่วนใหญ่จะดำเนินกิจการตามประสบการณ์ที่เคยมีมานานแล้ว
- 2) การหาตลาดที่ดีในการทำการเกษตร ทำสวนผัก ผู้กู้โดยส่วนใหญ่เคยมีประสบการณ์มาก่อน เมื่อมีผลผลิตก็มีพ่อค้ามารับผักที่บ้านของผู้กู้ ไม่มีปัญหาในด้านการตลาด แต่อาจจะโดนกดราคาบ้างเล็กน้อย
- 3) การหาวัตถุดิบที่ดี การหาวัตถุดิบ เช่น เมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย มีคุณภาพมากขึ้น เนื่องจากมีเงินในการลงทุนสามารถซื้อสินค้าที่มีคุณภาพ
- 4) การทำบัญชี ผู้กู้เกือบทุกรายไม่มีการทำบัญชี มีเพียงการคาดเดารายรับ-รายจ่ายจากที่ผ่านมา ทำให้ผู้กู้ไม่ทราบรายรับ รายจ่ายที่แท้จริง การดำเนินการของตนมีกำไรหรือขาดทุนมากน้อยเพียงใด

2.2.4 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B

- 1) ผลโดยตรง ผู้กู้มีรายได้เป็นเงิน จากการลงทุนประกอบอาชีพ ผู้กู้ได้ผลผลิตทางการเกษตรในการทำให้เกิดรายได้ ผู้กู้มีการพัฒนาอาชีพ เพิ่มรายได้ลดการว่างงาน
- 2) ผลกระทบโดยตรง ผู้กู้ได้ขยายกิจการ ผู้กู้บางรายสามารถขยายกิจการได้ เช่น ผู้กู้ที่ขายของชำซึ่งปกติก็มีทุนหมุนเวียนอยู่ตลอดอยู่แล้ว เมื่อได้รับเงินกู้เข้ามาทำให้สามารถนำเงินดังกล่าวไปเพิ่มทุนขยายกิจการได้ ส่งผลถึงกำไรที่เพิ่มมากขึ้นด้วย
- 3) ผลกระทบทางอ้อม การมีเงินกองทุนหมู่บ้านผู้กู้มีการพึ่งตนเอง การกลับคืนถิ่นของประชาชนส่งผลให้ผู้กู้เกิดการพึ่งตนเองได้ในระยะยาวจากเงินทุนที่ได้ นำมาลงทุน และทำให้ผู้กู้มีศักยภาพและมีความเข้มแข็งในกิจการของตนเอง

อย่างยั่งยืนซึ่งเป็นผลจากการใช้เงินกู้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้เมื่อชาวบ้านแต่ละครอบครัวมีความเป็นอยู่ที่ดี และพึ่งตนเองได้แล้วจะทำให้ผู้ที่ไปทำงานต่างถิ่นกลับมาทำงานอยู่ในท้องถิ่นเดิมได้

3. ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้

จากการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้แต่ละอาชีพ สรุปได้ดังนี้

- 3.1 อาชีพทำนา ทำสวนผัก และทำไร่ ปังจ้ยนำเข้าที่ดีได้แก่ เงินที่กู้มาได้ สถานที่ กำลังทำงาน ซึ่งทำให้ผู้กู้สามารถดำเนินการได้เองตามจำนวนเงินกู้ที่เหมาะสม นอกจากนี้ยังมีเทคนิควิธีทำงานซึ่งผู้กู้แต่ละรายมีประสบการณ์มาแล้วนานปี กระบวนการที่ดีได้แก่ การทำกิจการถูกวิธี การหาตลาดที่ดี การหาวัตถุดิบที่ดี ผู้กู้แต่ละรายดำเนินกิจการตามที่ขอกู้ซึ่งขอกู้ตามอาชีพหลักและประสบการณ์ที่มีมาก่อนทำให้การหาตลาดและวัตถุดิบทำได้ดี เพราะมีแหล่งเดิมอยู่แล้ว ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะ ได้แก่การที่ผู้กู้ได้ขยายกิจการทำให้สามารถสร้างผลตอบแทนให้ตนเองเพิ่มขึ้น
- 3.2 การค้าขาย ปังจ้ยนำเข้าที่ดี ได้แก่ เงินที่กู้มาได้ สถานที่ กำลังทำงาน ซึ่งทำให้ผู้กู้สามารถดำเนินการได้เองตามจำนวนเงินกู้ที่เหมาะสม กระบวนการที่ดีได้แก่การทำกิจการถูกวิธี การหาตลาดที่ดี การหาวัตถุดิบที่ดี ผู้กู้แต่ละรายดำเนินกิจการตามที่ขอกู้ซึ่งขอกู้ตามอาชีพหลัก และประสบการณ์ที่มีมาก่อนทำให้การหาตลาด และวัตถุดิบทำได้ดีขึ้นเมื่อได้ขยายกิจการ เพราะสามารถจัดหาวัตถุดิบได้มากขึ้นทำให้สนองความต้องการของตลาดได้มากขึ้น ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะ ได้แก่การที่ผู้กู้ได้ขยายกิจการทำให้สามารถสร้างผลตอบแทนให้ตนเองเพิ่มขึ้น และในระยะยาวจะทำให้มีลูกค้าที่เพิ่มมากขึ้นด้วยอันจะเป็นผลดีต่อการขยายกิจการต่อไป

4. ผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ผลที่เกิดจากการที่ชาวบ้านมีเงินทุนมากขึ้นเพียงพอต่อการเป็นเงินทุนหมุนเวียนในครอบครัว มีรายได้สามารถเลี้ยงครอบครัวได้ ทำให้ครอบครัวรู้สึกมั่นคงในความเป็นอยู่ของตนเอง จะทำให้เกิดการช่วยเหลือสังคมเพิ่มมากขึ้น มีการรวมตัวกันมากขึ้นเกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ แต่ก็มีผลด้านลบกับธรรมชาติภายในหมู่บ้าน เช่น กรณีที่ไม่มีการบำรุงรักษาหน้าดิน เมื่อมีการใช้สารเคมีเพิ่มขึ้น จากการผลิตที่เพิ่มขึ้น ทำให้ดินเค็ม น้ำเสีย ได้

4. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

4.1 การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ทั้ง 5 ข้อ

- 4.1.1 การเกิดกองทุน พบว่า หมู่บ้านละลมโพธิ์สามารถจัดตั้งกองทุนได้ในระยะเวลาไม่นานนัก แสดงถึงความพร้อมของหมู่บ้าน แต่อย่างไรก็ตามคณะกรรมการกองทุนยังขาดความเข้าใจต่อกองทุนน้อยมากในขณะนั้น แต่ต้องเข้ารับฝึกอบรมการบริหารกองทุนซึ่งอาศัยจากความสามารถและประสบการณ์ที่มีอยู่ก่อนแล้วบ้างในการทำกิจกรรมอื่น ๆ ในหมู่บ้าน
- 4.1.2 ระบบบริหารกองทุน พบว่า การบริหารกองทุนหมู่บ้าน คณะกรรมการแต่ละตำแหน่งยังทำหน้าที่ของตนไม่เต็มที่ ความรับผิดชอบต่อกับกรรมการส่วนน้อยที่เข้าใจระบบการบริหารกองทุนมากกว่า
- 4.1.3 การเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง พบว่า โครงการกองทุนหมู่บ้านเป็นการกระตุ้นให้ชาวบ้าน มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ร่วมกันแก้ปัญหา มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น โดยเริ่มจากการพัฒนาอาชีพของตนเอง เป็นการกระตุ้นให้ประชาชนรู้จักช่วยตนเอง โดยมีจิตสำนึกและความรับผิดชอบร่วมกันในการบริหารกองทุนหมู่บ้าน
- 4.1.4 การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ พบว่า จากการมีรายได้เพิ่มขึ้น ผู้ผู้มีอาชีพหลักเพิ่มขึ้น เป็นการช่วยพัฒนาเศรษฐกิจในระดับท้องถิ่นทำให้รากฐานทางเศรษฐกิจมั่นคงขึ้น อันจะเป็นภูมิคุ้มกันที่สำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจต่อไป
- 4.1.5 การมีศักยภาพและมีความเข้มแข็ง พบว่า ชาวบ้านละลมโพธิ์มีความสามัคคีกันมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันจะเห็นได้จากการมีส่วนร่วมในงานบุญประเพณีต่าง ๆ มีผู้นำที่มีคุณธรรม มีความเสียสละเพื่อส่วนรวม ชาวบ้านให้ความไว้วางใจ ในการประชุมชาวบ้านมีการรับฟังความคิดเห็นและร่วมกันแสดงความคิดเห็น

6.2 ปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์

6.2.1 ปัจจัยด้านบวก มีดังนี้

- 1) ผู้ผู้นำเงินไปดำเนินกิจการจริงเหมือนที่เขียนขอ โครงการซึ่งตรงตามวัตถุประสงค์ก่อให้เกิดรายได้
- 2) ชาวบ้านในชนบทส่งเสริมการพึ่งตนเอง และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยการรับฟังและแสดงความคิดเห็น
- 3) การมีกองทุนหมู่บ้านกองทุนหมู่บ้านเป็นแหล่งเงินทุนให้การ

สนับสนุนแก่กลุ่มอาชีพที่เป็นสมาชิกผู้ทุกราย

6.2.2 ปัจจัยด้านลบ มีดังนี้

- 1) ความไม่เข้าใจในระเบียบของสมาชิก เพราะเป็นโครงการใหม่
- 2) สมาชิกผู้กู้ไม่มีการบริหารจัดการกิจการอย่างเป็นระบบ เช่น ไม่มีการทำบัญชี

6.3 การเกิดองค์การเครือข่ายของการเรียนรู้

พบว่าแต่เดิมหมู่บ้านมีกลุ่มและองค์กรอยู่แล้วเป็นจำนวนมากแต่น้อยกลุ่มที่มีการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม การเกิดกองทุนหมู่บ้านช่วยกระตุ้นให้ชาวบ้านร่วมกันคิดจัดทำกิจกรรมร่วมกันในหมู่บ้านให้เห็นผลสำเร็จเพิ่มมากขึ้น ซึ่งไม่ใช่เป็นลักษณะการรอรับจากรัฐบาลเหมือนก่อน แต่เป็นการร่วมกันคิดตั้งแต่วางแผนจนถึงการแก้ปัญหาด้วยกันในหมู่บ้าน ส่งผลให้มีการสร้างงานที่ตรงกับความต้องการของท้องถิ่นและการแก้ปัญหาด้วยตนเองเป็นเครือข่ายของการเรียนรู้ร่วมกัน

6.4 ความเข้มแข็งของชุมชน

6.4.1 ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด

พบว่า สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคีกัน สืบเนื่องจากความพร้อมเพรียงในการเข้าประชุม และการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในหมู่บ้าน

6.4.2 ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชนในท้องถิ่น พบว่า หมู่บ้านจะเข้มแข็งได้ต้องมีผู้นำที่มีคุณธรรม และชาวบ้านที่มีความสามัคคีช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1.1 เพื่อศึกษากระบวนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านละลมโพธิ์ประเด็นต่อไปนี้
 - 1.1.1 บ้านละลมโพธิ์ หมู่ที่ 8 ตำบลพุดซา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา มีกองทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนาอาชีพสร้างงาน สร้างรายได้หรือสวัสดิการของสมาชิก
 - 1.1.2 บ้านละลมโพธิ์ หมู่ที่ 8 ตำบลพุดซา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา มีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน
 - 1.1.3 บ้านละลมโพธิ์ หมู่ที่ 8 ตำบลพุดซา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา มีกระบวนการพึ่งตนเองโดยการเรียนรู้ และคิดริเริ่มเพื่อแก้ปัญหาของตนเอง มีการสร้างศักยภาพของตนเอง และมีการสร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียง
 - 1.1.4 บ้านละลมโพธิ์ หมู่ที่ 8 ตำบลพุดซา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ได้รับการกระตุ้นและมีภูมิคุ้มกันประชาชนในบ้าน
 - 1.1.5 บ้านละลมโพธิ์ หมู่ที่ 8 ตำบลพุดซา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา มีศักยภาพและ ความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม
- 1.2 เพื่อศึกษาปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบ ที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมาย
- 1.3 เพื่อศึกษากระบวนการสร้างเครือข่ายองค์กร เพื่อการเรียนรู้และการเกิดการความเชื่อมโยงระหว่างกันภายในหมู่บ้านและตำบล
- 1.4 เพื่อศึกษาตัวชี้วัดความเข้มแข็ง ของชุมชนตามทัศนะของประชาชน บ้านละลมโพธิ์ หมู่ที่ 8 ตำบลพุดซา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา และระดับความเข้มแข็งของชุมชนตามตัวชี้วัด ซึ่งกำหนด โดยกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

2. วิธีดำเนินการ มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษาให้เข้าใจเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
2. ศึกษาสภาพการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านละลมโพธิ์ หมู่ที่ 8 ต.พุดซา อ. เมือง จ.นครราชสีมา
3. ใช้ชีพชีพอโมเดลวิเคราะห์กองทุนหมู่บ้าน และกำหนดตัวชี้วัดตลอดจนตัวแปรที่จะทำการเก็บข้อมูล
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยอาศัยข้อมูลบางส่วนจากแบบบร. บางส่วนทำการเก็บข้อมูลเพิ่มเติม
5. การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาประมวลสังเคราะห์
6. การนำเสนอผลการวิจัย

3. ผลการดำเนินการ

1. ผลการประเมินหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ (หน่วยระบบ A)

- ผลการประเมินปัจจัยนำเข้า พบว่า ในระยะแรกประชาชนในหมู่บ้านที่เข้านโยบายกองทุนหมู่บ้านส่วนใหญ่จะเป็นคณะกรรมการกองทุน เมื่อกองทุน 1 ตำบลบาทเข้ามายังหมู่บ้านทำให้เกิดกองทุนขึ้นมาใหม่อีก 1 กองทุน คือ “กองทุนหมู่บ้านละลมโพธิ์ หมู่ที่ 8” มีคณะกรรมการบริหารกองทุนทั้งหมด 15 คน เป็นชายทั้งหมด 8 คน เป็นหญิงทั้งหมด 7 คน ผู้ที่สมัครเป็นสมาชิกส่วนใหญ่มักจะเป็นผู้ที่เคยสมัครกับกลุ่มต่าง ๆ ในหมู่บ้านมาก่อน เนื่องจากต้องการทุนในการประกอบอาชีพ ผู้กู้แต่ละรายมีประสบการณ์ในการดำเนินการ ซึ่งทำให้การดำเนินกิจการไม่พบปัญหา ผู้กู้จะมีอาชีพหลักตรงกับที่เขียนโครงการไป รายได้ของผู้กู้โดยเฉลี่ยต่อครัวเรือนประมาณ 45,000-150,000 บาท/ปี ผู้กู้แต่ละรายมีหนี้สินโดยเฉลี่ยต่อครัวเรือนจะอยู่ระหว่าง 10,000-200,000 บาท /ปี เทคนิคที่ใช้ในการประกอบอาชีพ ในการเลี้ยงสัตว์ก็พยายามลดต้นทุนการผลิตให้ต่ำลงจากการหาวัตถุดิบภายในหมู่บ้านมาให้สัตว์กิน

- ผลการประเมินกระบวนการ พบว่า กระบวนการดำเนินงานต่างๆ โดยภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับปานกลาง ในการอนุมัติเงินกู้แต่ละรายจะต้องผ่านมติที่ประชุมเกินกึ่งหนึ่งของกรรมการและกู้ได้ครัวเรือนละหนึ่งรายเท่านั้น วงเงินกู้ให้แก่สมาชิกรายหนึ่งในวงเงินไม่เกินสองหมื่นบาท กรณีเงินกู้ฉุกเฉินและจำเป็นเร่งด่วนวงเงินกู้ไม่เกินสามพันบาท การจัดทำบัญชีกองทุนหมู่บ้านละลมโพธิ์ไม่พบปัญหา ส่วนในด้านผู้กู้ ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำกิจการที่ขอกู้ แต่ก็ไม่เป็นระบบ เช่น การค้าขาย ไม่มีการทำบัญชี ซึ่งทำให้กิจการมีรายได้ต่ำกว่าที่เป็น แต่จะประมาณรายจ่ายเอง ทำให้ไม่ทราบรายรับ รายจ่ายจริง ซึ่งแตกต่างกับการเลี้ยงสัตว์ที่ถึงแม้จะไม่มีการทำบัญชีแต่ก็ทำได้เนื่องจากซื้อมาครั้งเดียวและขายได้ครั้งเดียว สามารถเก็บไว้ขายระยะส่งคืนเงินได้

- ผลการประเมินผลผลิต พบว่าในการเข้าไปศึกษาชุมชน ทำให้ทราบถึงสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ของชุมชนและความเป็นอยู่ของประชาชนในหมู่บ้าน และทำให้ทราบการเข้ามาของกองทุนหมู่บ้านนี้ได้รับการตอบรับเป็นอย่างดีพอสมควรจากชาวบ้านในหมู่บ้าน ซึ่งการมีกองทุนหมู่บ้านทำให้ชาวบ้านมีแหล่งเงินทุนเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งแหล่งในการปัจจุบันมีสมาชิกผู้กู้เงินกองทุนทั้งหมด 40 คนจากสมาชิกทั้งหมด 82 คน ยอดเงินให้กู้คิดเป็นเงิน 935,000 บาท ยอดคงเหลือเป็นเงิน 65,000 บาท จำนวนผู้กู้ที่ยื่นคำร้องขอกู้ 82 คน ได้พิจารณาอนุมัติเงินกู้ทั้งหมด 82 คน แต่ก็มีชาวบ้านบางคนยื่นคำร้องไม่ผ่านเนื่องจากขาดเอกสาร ขาดหลักทรัพย์ และผู้ค้ำประกัน ทำให้ทางคณะกรรมการไม่สามารถให้ยื่นคำร้องขอกู้ได้กองทุนหมู่บ้านฯ ส่วนผลโดยตรงที่ได้รับหลังจากสมาชิกกองทุนผู้กู้เงินกองทุนไปลงทุนประกอบอาชีพตามวัตถุประสงค์ของการกู้ พบว่า ทำการเข้ามาของกองทุนทำให้สมาชิกกองทุนมีอาชีพหลักเพิ่มขึ้น และทำให้สมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการที่ได้เงินไปลงทุนและสามารถขายผลผลิตได้ราคาดีเกิดผลกำไร

- ผลการประเมินผลกระทบ การที่ผู้กู้ได้เข้าร่วมการจัดเวทีชาวบ้าน ทำให้เกิดการเรียนรู้ปัญหา และแนวทางแก้ไขร่วมกัน มีการช่วยเหลือ ประสานงานด้านต่าง ๆ เกิดเสียสละเวลา เกิดการพัฒนาตนเอง มีศักยภาพมีความเข้มแข็ง มีการกลับคืนถิ่นของประชาชนเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากมีการกระตุ้นเศรษฐกิจชุมชนการเกิดอาชีพต่างๆในหมู่บ้านเพิ่มขึ้น มีการจ้างงานมากขึ้นในหมู่บ้าน สมาชิกในหมู่บ้านที่ออกไปทำงานต่างจังหวัดได้กลับเข้ามาทำงานในบ้านของตนเอง

1.2.1 อภิปรายผล

1. การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านละลมหเหนือ บรรลุทั้ง 5 ข้อ ได้แก่

วัตถุประสงค์ข้อ 1 การเกิดกองทุน ส่วนใหญ่ชาวบ้านยังไม่เข้าใจเกี่ยวกับนโยบายกองทุน 1 ล้านบาท แต่ก็มีทัศนคติที่ดีเนื่องจากชาวบ้านโดยส่วนใหญ่เองก็ต้องการให้เกิดกองทุนนี้เพื่อที่จะได้กู้ยืมไปใช้ประกอบอาชีพ ซึ่งในส่วนของความเข้มแข็งและการอยู่รอดของกองทุนนี้มีแนวโน้มอยู่ในเกณฑ์พอใช้ เนื่องจากชาวบ้านในหมู่บ้านให้ความร่วมมือในการจัดตั้งกองทุนและปฏิบัติตามขั้นตอนและสมัครเป็นสมาชิกกองทุน จำนวนทั้งสิ้น 67 คน และสมาชิกที่กู้เงินมีจำนวน 67 คน ยอดเงินให้กู้รวมเป็นเงิน 993,000 บาท ยอดคงเหลือ 7,000 บาท

วัตถุประสงค์ข้อ 2 ระบบบริหารจัดการกองทุน พบว่า คณะกรรมการบริหารกองทุนหมู่บ้านละลมหเหนือ หมู่ที่ 8 ที่ได้รับการคัดเลือกเข้ามาบริหารจัดการส่วนใหญ่ที่ได้รับเลือกเป็นผู้ที่เคยทำงานมาก่อนมีประสบการณ์ กล่าวคือ และมักจะเป็นกลุ่มเดิมที่ทำงาน ชาวบ้านที่สนใจสมัครเป็นสมาชิกกองทุนส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ต้องการเงินทุนในการประกอบอาชีพ การจัดทำนั้นการลงบัญชีไม่สามารถลงรายละเอียดได้ทุกเดือนเพราะว่าสมาชิกผู้กู้เงินไปจะส่งเป็นรายปี การพิจารณาในการอนุมัติเงินกู้ ซึ่งผู้กู้ที่มีหลักฐานครบและมีความเป็นไปได้ของโครงการได้รับการพิจารณาคิดเป็นร้อยละ 100 ส่วนมากพอใจกับการพิจารณาเงินกู้ แต่ก็มีสมาชิกบางรายเกิดความไม่พอใจในการ

พิจารณาอนุมัติเงินกู้ให้เพราะไม่เข้าใจถึงความถูกต้อง ความสามารถในการส่งคืน โดยคณะกรรมการพิจารณาคิดว่าคณะกรรมการเกิดความล่าเอียง

วัตถุประสงค์ข้อ 3 การเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง คนในหมู่บ้านมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในในเรื่องของการจัดเวทีชาวบ้าน ทำให้เกิดการเรียนรู้ปัญหาและแนวทางแก้ไขร่วมกัน ซึ่งการเรียนรู้ด้วยตัวเอง การจัดการดำเนินการของคณะกรรมการเองของกลุ่มออมทรัพย์ การบริหารการเงินเมื่อถึงกำหนดชำระคืน หมู่บ้านชุมชน เกิดความรักและสามัคคี การนำความรู้เรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการประกอบอาชีพถูกหลงลืมไปเนื่องจากมีเทคโนโลยีใหม่ๆเข้ามาในหมู่บ้าน

วัตถุประสงค์ข้อ 4 การสร้างภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจและสังคม เดิมในหมู่บ้านละลมโพธิ์มีการตั้งกองทุนอยู่แล้ว 4 กลุ่ม มีทั้งกลุ่มที่จัดตั้งขึ้นเอง และกลุ่มที่รัฐให้เงินกองทุนมาเพื่อพัฒนาอาชีพ สมาชิกโดยส่วนใหญ่ก็เข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานกองทุนว่าจะต้องช่วยกันรักษาเงินกองทุนด้วยตนเอง ถ้าผู้กู้ไม่ชำระคืนจะต้องจัดการกันเองให้ได้ ทำให้สมาชิกเห็นโอกาสในการใช้กองทุนที่ถูกต้อง ส่วนภูมิคุ้มกันระดับกิจการของผู้กู้แต่ละคน เมื่อในหมู่บ้านมีกองทุนเพิ่มขึ้นมาอีกโดยคิดดอกเบี้ยในอัตราที่ต่ำกว่าแหล่งเงินทุนนอกระบบหรือธนาคาร ผู้กู้แต่ละคนถือเป็นโอกาสดีที่การดำเนินการประกอบอาชีพโดยไม่ต้องกู้หนี้ยืมสินจากแหล่งที่ดอกเบี้ยแพง ส่งผลให้แต่ละคนมีความคิดที่จะดำเนินการประกอบอาชีพ โดยใช้หลักการพึ่งตนเองทางเทคโนโลยีเพิ่มมากขึ้นกว่าเดิม และคำนึงถึงการบริโภคเองเพื่อลดรายจ่าย

วัตถุประสงค์ข้อ 5 การมีศักยภาพและมีความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น พบว่า ศักยภาพของหมู่บ้านอยู่ในเกณฑ์ที่พอใช้ ด้านประชากรที่เพิ่มขึ้นจนเป็นหมู่บ้านที่มีขนาดใหญ่ขึ้น อายุเฉลี่ยของประชากรอยู่ในระดับที่เหมาะสม ทางด้านโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน ที่ทำให้การคมนาคมสะดวกขึ้น ไฟฟ้า ประปา ที่มีใช้เกือบทุกบ้าน โทรศัพท์ มีใช้เพิ่มมากขึ้นกว่าเดิมทำให้การติดต่อสื่อสารสะดวกขึ้น แต่ทางด้านทรัพยากรธรรมชาติลดลง การไม่มีความรู้เรื่องการปรับสภาพดินของชาวบ้าน สภาพของดินมีคุณภาพลดลง กลายเป็นดินเค็ม สภาพของคลองที่น้ำเริ่มสกปรกไม่เหมือนสมัยก่อนการดำเนินงานเท่าที่ผ่านมามีศักยภาพในด้านต่าง ๆ ดังนี้ ด้านการเงิน จำนวนเงินกองทุนในหมู่บ้านทั้งหมด 5 กลุ่ม ด้านทรัพยากรทางกายภาพ พบว่า จำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้น มีการประกอบอาชีพที่หลากหลายมากขึ้นนอกจากทำนา ทำสวน ในหมู่บ้านมีโรงเรียน ชื่อโรงเรียนบ้านละลมโพธิ์ เปิดสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาลจนถึงประถมศึกษาปีที่ 6 เด็กที่มาเรียนส่วนมากเป็นลูกของคนในหมู่บ้าน มีสมาชิกในหมู่บ้านที่ไปศึกษานอกหมู่บ้าน ในตัวเมืองบ้าง สมาชิกส่วนใหญ่โดยเฉลี่ยจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และเห็นความสำคัญของการศึกษาโดยการสนับสนุนให้ลูกหลานเรียนให้สูงยิ่งขึ้น ผู้นำชุมชนนั้นมีความซื่อสัตย์ เสียสละ ความเข้มแข็งในการทำกิจการของผู้กู้ ผู้ก้นำเงินไปดำเนินการประกอบอาชีพในการทำกิจกรรมทางเกษตร คิดเป็นร้อยละ 85 โดยปลูกพืช หอม กระเทียม ผักกาดซึ่งผู้กู้ส่วนใหญ่ขายผักได้ราคาไม่ดี ส่วนผู้กู้ที่เลี้ยงสัตว์ วัว

ควาย สุกร ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการเลี้ยงมาก่อน ซึ่งมีแนวโน้มที่จะหาเงินมาชำระคืนเงินกู้ได้ ส่วนที่เหลือนำเงินที่นำไปค้าขาย ส่วนใหญ่จะมีประสบการณ์ในการค้าขายและมีลูกค้าประจำ

2. ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบ

2.1 ปัจจัยด้านบวก

- 1.1.1 การมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุนของสมาชิกในหมู่บ้าน
- 1.1.2 การมีการจัดตั้งกลุ่มต่างๆ กองทุนเดิมในหมู่บ้าน
- 1.1.3 ผู้ที่มีประสบการณ์ในการประกอบอาชีพของผู้
- 1.1.4 ความพร้อมในด้านต่างๆของหมู่บ้าน

2.2 ปัจจัยด้านลบ

- 2.2.1 ผู้ที่เป็นหนี้ของธนาคารและนายทุนซึ่งอัตราดอกเบี้ยค่อนข้างสูง
- 2.2.2 ความเข้าใจที่มีต่อกฎและระเบียบของกองทุน
- 2.2.3 การให้ความรู้หรือฝึกอบรมที่ไม่กระจำทำให้คณะกรรมการ
สับสน
- 2.2.4 การที่ผู้ขาดความรู้ทางการบัญชี การตลาด

3. การเกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้

จากการปฏิบัติงานภาคสนาม ผู้วิจัยได้สร้างเครือข่ายองค์กรย่อยภายในชุมชน ได้แก่ กลุ่มสมาชิกผู้ประกอบอาชีพ เลี้ยงสัตว์ ปลูกพืช ค้าขาย โดยมีการจัดเวทีกลุ่มอาชีพระดับตำบล เพื่อดูความคืบหน้าของผลการดำเนินงานของสมาชิก มีการแลกเปลี่ยนในเวทีระดับหมู่บ้าน และตำบล สามารถแสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน พร้อมทั้งเสนอแนะวิธีการต่าง ๆ ที่ทำให้การประกอบอาชีพประสบความสำเร็จ สมาชิกจะมีการรวมกลุ่มอาชีพต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันเมื่อพบปัญหา การทำให้เกิดเครือข่ายขององค์กรย่อยภายในชุมชน

4. ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมาย

ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชนในท้องถิ่นพบว่าสมาชิกในหมู่บ้าน มีความเข้มแข็งอยู่ในระดับที่ปานกลาง ดูได้จากสภาพทางเศรษฐกิจ สังคมของหมู่บ้าน และการรวมกลุ่มกันก่อตั้งกลุ่มขึ้น มีการบริหารจัดการกองทุนด้วยตนเอง ส่วนชาวบ้านในหมู่บ้านก็ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความสามัคคี เมื่อมีงานบุญประเพณี สมาชิกในหมู่บ้านก็จะเสียสละเวลา มาช่วยกันทำงานจนงานเสร็จสิ้น หรือจะดูได้จากกรณีที่คณะกรรมการหมู่บ้านและผู้นำ มีความขยัน และซื่อสัตย์ เสียสละให้กับการทำงาน และส่วนรวม เพื่อความเจริญของหมู่บ้าน

5. ผลโดยตรงและผลกระทบต่าง ๆ คือ

5.1 ผลโดยตรง ผู้กู้เงินที่นำไปประกอบอาชีพตามวัตถุประสงค์ที่แจ้งไว้ในคำขอกู้เงิน ทำให้มีเงินมาลงทุนมาทำกิจกรรมที่ขอกู้ ก่อให้เกิดรายได้ เกิดการผลิตรายได้ ทำให้ผลกำไรเพิ่ม กิจการก็ดีขึ้น และผู้กู้ก็สามารถคิดเทคนิควิธีที่ดีขึ้นเพื่อทำให้ได้ผลผลิตดียิ่งขึ้น จำหน่ายได้มากขึ้น มีผลทำให้สมาชิกกองทุนเกิดรายได้เพิ่มขึ้น และสามารถนำเงินส่งคืนกองทุนทั้งต้นและดอกเบี้ยทำให้กองทุนเติบโต รวมทั้งส่งผลกระทบต่อให้มีเงินหมุนเวียนภายในประเทศ และยังเกิดการเรียนรู้ มีประสบการณ์เพิ่มมากขึ้น มีความสามารถและเกิดการเรียนรู้ให้กับตนเองเพิ่มมากขึ้นด้วย

5.2 ผลกระทบโดยตรง ผู้กู้เงินมีเงินไปดำเนินโครงการสามารถปลดเปลื้องภาระหนี้สินได้ และเพิ่มศักยภาพในการประกอบอาชีพและสร้างฐานะทางเศรษฐกิจให้เข้มแข็งกว่าแต่ก่อน เนื่องจากการเกิดผลกำไรและมีรายได้เพิ่มขึ้นของการดำเนินกิจการ

5.3 ผลกระทบทางอ้อม จากความต้องการให้วิถีชีวิตคนในหมู่บ้านเปลี่ยนไปในทางที่พึงประสงค์ก่อให้เกิดสันติสุขในชุมชน เนื่องจากชาวบ้านต้องการแหล่งเงินทุนเพิ่ม เพื่อไปใช้เป็นเงินทุนประกอบอาชีพ ซึ่งการได้เงินกองทุน 1 ล้านบาทเข้ามาต้องมีความสามัคคีกัน

1. ข้อเสนอแนะ

2.1 ข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับกองทุน

- 2.1.1 มีการแจ้งรายรับรายจ่ายแต่ละรายในแต่ละ เดือน
- 2.1.2 มีการติดตาม ตรวจสอบการใช้เงินกู้ของผู้
- 2.1.3 ควรเพิ่มระยะเวลาชำระเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยมากกว่า 1 ปี

2.2 ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการกองทุน

- 2.2.1 ควรมีการฝึกอบรมให้ความรู้กับประชาชนด้วย
- 2.2.2 ควรมีการประสานงานกับหน่วยงานที่มีความรู้ความชำนาญ ในการบริหารจัดการกองทุนมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

บุญธรรม จิตต์อนันต์. 2536. การวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

เพ็ญแข แสงแก้ว. 2541. การวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ : ภาควิชาคณิตและสถิติ
คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

รัตน์ะ บัวสนธ์. 2538. การประเมินผลโครงการการวิจัยเชิงประเมิน. กรุงเทพฯ : คอมแพ็คพรีนธ์.

สำนักมาตรฐานการศึกษา, สำนักงานสภาพัฒนาการศึกษาระดับปริญญาตรี, กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักมาตรฐาน
อุดมศึกษา และทบวงมหาวิทยาลัย. 2545. หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการจัดการ
และประเมินโครงการ ชุด การวิจัยชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : หัสน์ทอง.

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน 2544 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี
ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544
และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 25454 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและ
ชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
แห่งชาติ พ.ศ. 2544 แล้วแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544. กรุงเทพฯ : สหพัฒนาการ.

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านละตมโพธิ์. 2544. ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน.
นครราชสีมา.

ทีมเผยแพร่และบริการข้อมูล. (2545). ดุลการชำระเงิน [ออนไลน์]. ได้จาก :

[http:// bot.or.th/bothomepage/databank/Beon Data/ Bcones Finanec / tab54.asp](http://bot.or.th/bothomepage/databank/Beon Data/ Bcones Finanec / tab54.asp).

หนังสือสารณะ (23 สิงหาคม 2545). เติลนินวส์ : 15

เศรษฐกิจไทยปี 46 บทบาทภาครัฐลดลงภายใต้ปัจจัยเสี่ยงภายนอก [ออนไลน์] ได้แก่ :

www.ttrc.co.th/ttrc/cgi/ticket/ticket.exe/222//86228/Hrc/thai/research/resO2/jun/ltee.268

บรรณานุกรม (ต่อ)

สภาวะแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อคนและสังคม [ออนไลน์] ได้จาก : [http://www.nesdb.go.th/
Mainmenu / Macro/ Deindex data / dev4 . htm/](http://www.nesdb.go.th/Mainmenu/Macro/Deindex_data/dev4.htm/)

วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม [ออนไลน์] ได้จาก : [http://www.ismed.or.th/
intro-ismed.guatation.htm/](http://www.ismed.or.th/intro-ismed.guatation.htm/)

หนังสือเกษตรกรทั่วประเทศ จำแนกตามจังหวัด, แหล่งเงินกู้และปีเพราะปลูก [ออนไลน์] ได้จาก :
[http://www.nesdb.go.th/Main menu/rural/Gov po 12 intranet /ASP MSR 02003.asp](http://www.nesdb.go.th/Mainmenu/rural/Govpo12intranet/ASPMSR02003.asp)

